

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

***ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ CHIRITA***

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:
ΦΑΡΑΖΗ ΙΣΙΔΩΡΑ
Α.Μ.: ΜΟΕΣ1857

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εν λόγω διπλωματική εργασία, πραγματεύεται τις Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (Α.Ξ.Ε.) στην Ρουμανία. Η ανάλυσή μας, από το πρώτο κεφάλαιο, ξεκινά με την εισαγωγή στην Θεωρία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, με το τι εστί Α.Ξ.Ε., με τις μορφές και τις κατηγοριοποιήσεις των Α.Ξ.Ε., τους λόγους ιδρύσεως μίας πολυεθνικής επιχείρησης, τις Στρατηγικές Συμμαχίες, τις Εξαγορές και Συγχωνεύσεις. Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο, γνωρίζουμε την οικονομία της Ρουμανίας και τα γενικά χαρακτηριστικά της. Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται γενικά στοιχεία της εταιρείας Chirita. Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η περίπτωση της επένδυσης της εταιρείας Chirita στο κράτος της Ρουμανίας και οι λόγοι που επέλεξε την συγκεκριμένη χώρα. Στο πέμπτο, και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, αναλύουμε αρκετές ακόμα Ελληνικές επενδύσεις στη Ρουμανία και αρκετά παραδείγματα Ελληνικών εταιρειών.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)	5
1.1) Εισαγωγή.....	5
1.2) Γενικά Θεωρητικά των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	6
1.3) Βασικός Ορισμός των ΑΞΕ.....	6
1.4) Μορφές των ΑΞΕ	7
1.5) Τύποι των ΑΞΕ	8
1.6) Κριτήρια για πραγματοποίηση ΑΞΕ.....	11
1.7) Στόχοι και λόγοι ΑΞΕ.....	12
1.8) Επιπτώσεις ΑΞΕ στην ανάπτυξη	14
1.9) Η σημαντικότητα των ΑΞΕ	18
1.10) Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν ΑΞΕ	18
1.11) Τρόποι χρηματοδότησης των ΑΞΕ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Οικονομία της Ρουμανίας.....	25
2.1) Εισαγωγή.....	25
2.2) Γενική ανασκόπηση της Ρουμανίας	26
2.3) Γενικά χαρακτηριστικά – Οικονομικά και λοιπά μεγέθη.....	32
2.4) Ευκαιρίες στην αγορά της Ρουμανίας - Προκλήσεις της αγοράς.	39
2.5) Στρατηγική Εισόδου στην αγορά	41
2.6) Φορολογία	43
2.7) Ανακεφαλαίωση.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Γενικά πράγματα για την εταιρεία Chipita	46
3.1) Ιστορία της εταιρείας	46
3.2) Αποστολή και αξίες της εταιρείας.....	47
3.3) Εταιρική Διακυβέρνηση.....	49
3.4) Κοινωνικά Υπεύθυνη Εταιρεία.....	49
3.5) Περιβάλλον και Βιώσιμη ανάπτυξη	50
3.6) Ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα	51
3.7) Εμπορική Δομή.....	52

3.8) Παραγωγική Δομή	53
3.9) Συνεργασίες	54
3.10) Διοικητικό Συμβούλιο	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : Περίπτωση Chirita στη Ρουμανία.....	57
4.1) Ιστορική αναδρομή	57
4.2) Οικονομικά στοιχεία της θυγατρικής της Chirita στη Ρουμανία.....	59
4.3) SWOT analysis: Ανάλυση Δυνάμεων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : Ελληνικές Άμεσες Επενδύσεις στη Ρουμανία.....	63
5.1) Εισαγωγή.....	63
5.2) Ελληνικές Επενδύσεις στη Ρουμανία και η εξέλιξή τους	63
5.3) Παραδείγματα ελληνικών επενδύσεων στη Ρουμανία.....	66
5.4) Ο Κλάδος των Τηλεπικοινωνιών	71
5.5) Ο κλάδος των Τραπεζών	72
Συμπεράσματα	75
Βιβλιογραφία και Διαδικτυακοί Τόποι.....	77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)

1.1) Εισαγωγή

Η Θεωρία της Βιομηχανικής Οργάνωσης εντάσσει στο πλαίσιο της την θεωρία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και αναφέρεται στην ασυμμετρία των επιχειρήσεων, όσον αφορά την κατοχή ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, γεγονός που επιφέρει ατέλειες στην αγορά.

Με άλλα λόγια, η Βιομηχανική Οικονομική, υποστηρίζει ότι οι αγορές δεν προβάλλουν ανταγωνισμό και αυτό καθιστά κάποιες επιχειρήσεις περισσότερο ανταγωνιστικές από άλλες. Η κατοχή ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων μπορεί να αναφέρεται σε δυνατότητες μίας επιχείρησης έναντι άλλων επιχειρήσεων, όπως οι δεξιότητες marketing, διοίκησης, αλλά και σε πλεονεκτήματα, όπως η πρόσβαση σε κανάλια διανομής, η κατοχύρωση της μάρκας ενός προϊόντος, το διαφοροποιημένο προϊόν, κ.λπ.. Ακόμη, πιθανό είναι πολλές επιχειρήσεις να έχουν την αποκλειστικότητα στην πρόσβαση σε πρώτες (α') ύλες ή ακόμη και προνομιακή πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Ένα επιπλέον ενδεχόμενο, είναι η ανάπτυξη οικονομικών κλίμακας που μπορεί να αξιοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις έναντι άλλων επιχειρήσεων. Αυτοί οι παράγοντες καθιστούν ανομοιογενείς τις επιχειρήσεις που λειτουργούν σε μία αγορά συνεπώς περιορίζεται ο ανταγωνισμός σε αυτές. Τα εκάστοτε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μίας επιχείρησης, θεωρούνται εμπόδια εισόδου στην αγορά για άλλες επιχειρήσεις, αφού οι δεύτερες θα πρέπει να διαθέτουν αντίστοιχα πλεονεκτήματα, για να μπορούν να ανταγωνιστούν την υφισταμένη.

Λόγω των παραπάνω η ασυμμετρία αυτή, παρατηρείται τόσο μεταξύ εγχώριων επιχειρήσεων, όσο και επιχειρήσεων διαφορετικής εθνικότητας. Μη εγχώριες επιχειρήσεις που διαθέτουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εγχωρίως, βοηθούν στο να προκύψει είσοδος της ξένης επιχείρησης στην εγχώρια αγορά με τη μορφή Άμεσης Ξένης Επένδυσης/Α.Ξ.Ε.. Η είσοδος σε μία ξένη αγορά, όπως έχει αναφερθεί, πραγματοποιείται με πληθώρα επιλογών, όπως είναι οι εξαγωγές, το licensing ή franchising. Η Α.Ξ.Ε. προκύπτει όταν το αναμενόμενο όφελος αυτής είναι μεγαλύτερο από το αναμενόμενο όφελος των άλλων μορφών διεθνοποίησης. Βασική προϋπόθεση για την είσοδο με τη μορφή Α.Ξ.Ε., είναι τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που κατέχει η συγκεκριμένη επιχείρηση, να έχουν τη μορφή του δημόσιου αγαθού (Δημόσιο αγαθό, ορίζεται ένα αγαθό, όταν είναι μη ανταγωνιστικό στην κατανάλωση, δηλαδή η προσφερόμενη

ποσότητα είναι εξ ολοκλήρου διαθέσιμη σε κάθε δυνητικό καταναλωτή. Το αγαθό είναι αδιαίρετο και η αύξηση της κατανάλωσής του κατά μία μονάδα, δεν συνεπάγεται αύξηση του μεταβλητού κόστους παραγωγής του. Το οριακό κόστος/marginal cost/MC είναι μηδέν και το μέσο σταθερό κόστος/average fixed cost/AFC είναι φθίνον καθώς η κατανάλωση αυξάνεται.). Οι γνώσεις και οι δεξιότητες, για παράδειγμα, που κατέχει μία επιχείρηση έχουν παρόμοια μορφή, αφού είναι εφικτή η μεταφορά τους στη νέα παραγωγική μονάδα και η δημιουργία εσόδων εκεί, χωρίς να χρειαστεί η επιχείρηση να καταβάλλει κάποιο κόστος για τη δημιουργία αυτή, καθώς ήδη υπάρχουν.

1.2) Γενικά Θεωρητικά των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Η πολύ γρήγορη εξάπλωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων αποτελεί οικονομικό φαινόμενο της μεταπολεμικής περιόδου του αιώνα μας. Τη δεκαετία του 1960, αρχίζει μία μαζική έξοδος κεφαλαίου από τις βιομηχανικές χώρες του κόσμου, κυρίως τις Ηνωμένες Πολιτείες, σε άλλες χώρες του κόσμου, βιομηχανικές και αναπτυσσόμενες. Μεγάλο μέρος των αποταμιεύσεων αυτών χρησιμοποιείται για την επένδυση πραγματικών κεφαλαίων σε διάφορες χώρες. Επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εγκατεστημένες στη χώρα από την οποία προέρχεται το κεφάλαιο, προχωρούν κατά κύρια βάση σε μια τέτοια επένδυση. Έτσι η επιχείρηση μεταφέρει ένα μέρος της παραγωγικής δραστηριότητας στο εξωτερικό, ώστε η άμεση διεθνής επένδυση να πάρει τη μορφή μίας επιχείρησης η οποία θα είναι προέκταση της αρχικής.

Σημαντικό χαρακτηριστικό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως μίας μορφής εισροής κεφαλαίου, είναι ότι συνεπάγονται τον ξένο έλεγχο της παραγωγικής δραστηριότητας των πόρων της χώρας που δέχεται την ξένη επένδυση. Νομικά, ο έλεγχος προϋποθέτει την κατοχή του 51% του ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου, στην πραγματικότητα όμως, το ποσοστό αυτό μπορεί να είναι και μικρότερο. Σε πολλές χώρες, επιθυμία των ξένων επενδυτών είναι ο εξολοκλήρου έλεγχος χωρίς περιθώρια συμμετοχής ντόπιων επιχειρηματιών σε κοινές επιχειρήσεις. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν ο ξένος επενδυτής έχει ένα σαφές πλεονέκτημα έναντι των ντόπιων επιχειρήσεων, όπως για παράδειγμα την τεχνολογία.

1.3) Βασικός Ορισμός των ΑΞΕ

Η έννοια της Άμεσης Ξένης Επένδυση είναι οι διεθνείς ροές κεφαλαίων, με τις οποίες μία επιχείρηση σε μία χώρα επεκτείνει ή δημιουργεί μία θυγατρική της σε

μία άλλη χώρα. Το γνώρισμα της Άμεσης Ξένης Επένδυσης, είναι πως δεν σημαίνει μόνο μια μεταβίβαση πόρων, αλλά κυρίως και την απόκτηση του ελέγχου. Η θυγατρική, λοιπόν, δεν έχει απλά μία χρηματική υποχρέωση απέναντι στην μητρική εταιρεία αλλά αποτελεί, επίσης, τμήμα της ίδιας οργανωτικής δομής. Η Άμεση Ξένη Επένδυση (Α.Ξ.Ε.) δηλαδή, αποτελεί την ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων σε ξένες χώρες, οι οποίες είναι ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας μερικώς ή ολικώς. Η Α.Ξ.Ε. δεν περιλαμβάνει μόνο τη μεταφορά, πέραν από τα εθνικά σύνορα, ενός πακέτου διακριτών, αλλά και την μεταφορά συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές είναι είτε υλικές, (για παράδειγμα: μετοχικό κεφάλαιο, κεφαλαιουχικός εξοπλισμός, ενδιάμεσες και πρώτες (α') ύλες), είτε άυλες, (για παράδειγμα: τεχνογνωσία (know how) οργάνωσης της παραγωγής, ποιοτικού ελέγχου, ιδιοκτησίας, marketing, κ.λπ.).

Είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί η έννοια του ελέγχου, στο σημείο αυτό. Έλεγχος ασκείται όχι μόνο μέσω της πλειοψηφίας στη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής, αλλά και με συμμετοχή μειοψηφίας. Ο βαθμό όπου η μητρική εταιρεία επηρεάζει τη διαδικασία και τα κριτήρια λήψεως αποφάσεων της θυγατρικής, βρίσκεται το καθοριστικό σημείο του ελέγχου. Η μητρική εταιρεία, ακόμα και με συμμετοχή μειοψηφίας στη θυγατρική, βρίσκεται στην πλεονεκτική θέση να διατηρεί αποτελεσματικό έλεγχο αφού είναι ο αποκλειστικός προμηθευτής του συνόλου των τεχνολογικών εισροών και της τεχνογνωσίας, οργάνωσης και συντονισμού της λειτουργίας των διαφορετικών πόρων που είναι απαραίτητοι για την παραγωγική διαδικασία. Επομένως, έλεγχος σημαίνει ότι η συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρείας καθορίζεται από την μητρική, σε μία σειρά από ζητήματα στρατηγικής σημασίας, όπως η επιλογή τεχνολογίας, οι σχέσεις με τις εθνικές κυβερνήσεις, οι εργασιακές σχέσεις, η επενδυτική πολιτική, οι πηγές πρώτων (α') υλών και ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών, κ.λπ..

Η πιο πολυσύνθετη καθώς και αρκετά γνωστή μορφή διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η απόκτηση ελέγχου και ιδιοκτησίας μιας ξένης επιχείρησης. Η μεταφορά κεφαλαίων και άμεση συμμετοχή στη Διοίκηση αυτής της επιχείρησης είναι δύο κύριοι παράγοντες που απαιτούνται για την απόκτηση της ιδιοκτησίας της. Η ίδρυση βιομηχανικών εγκαταστάσεων ή η απόκτηση ελέγχου μίας εταιρείας σε μία χώρα καθώς και η διακίνηση των προϊόντων εντός της χώρας αυτής είναι γνωστή κυρίως και σαν «Άμεση Επένδυση». Δραστηριότητα όπως αυτή, οδηγεί στην δημιουργία μιας πολυεθνικής εταιρείας. Η πολυεθνική εταιρεία έχει δημιουργήσει μία παγκόσμια επιχειρηματική στρατηγική για τις διεθνείς αγορές, σε συνδυασμό με τη στρατηγική της για την εσωτερική αγορά.

1.4) Μορφές των ΑΞΕ

Οι μορφές άμεσων ξένων επενδύσεων είναι οι εξής :

i. Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας.

Με την επενδυτική αυτή μορφή, ιδρύεται μια καινούργια επιχείρηση σε μια ξένη χώρα από μια άλλη η οποία αποτελεί τον μοναδικό μέτοχό της. Η θυγατρική επιχείρηση μπορεί να αποτελεί είτε μια εντελώς νέα επιχείρηση (Greenfield strategy) είτε μια τοπική επιχείρηση η οποία εξαγοράστηκε (acquisition strategy). Με την μορφή αυτή, η μητρική διατηρεί τον απόλυτο έλεγχο της θυγατρικής επιχείρησης, απορροφά το σύνολο των κερδών της και ενισχύει τη θέση της στην παγκόσμια αγορά αυξάνοντας το μερίδιό της.

ii. Κοινοπραξία.

Η κοινοπραξία αποτελεί αποτέλεσμα της συνεργασίας μιας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μια ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για την δημιουργία μιας καινούργιας ή για την εξαγορά μιας τοπικής επιχείρησης. Οι εταίροι προσφέρουν στις νέες επιχειρήσεις αλλά και στην ευρύτερη περιοχή κεφάλαια, ανθρώπινο κεφάλαιο, τεχνολογία και τεχνογνωσία, ενώ επίσης συνεισφέρουν συνήθως με τον παραγωγικό συντελεστή στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους άλλους εταίρους. Με βάση αυτή την συνεργασία, οι εταίροι μοιράζονται τους κινδύνους της νέας επιχείρησης και μειώνουν το κόστος της παραγωγής προσφέροντας ο καθένας τους παραγωγικούς πόρους που διαθέτει. Επιπλέον μειώνεται και ο μεταξύ τους ανταγωνισμός.

iii. Μερική εξαγορά.

Στην μερική εξαγορά, μια επιχείρηση αποκτά μέρος μετοχών μιας τοπικής επιχείρησης. Πολλές φορές παρατηρείται αμοιβαία ανταλλαγή μετοχών μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων. Η συνεργασία τους μπορεί να περιέχει ανταλλαγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, κοινή έρευνα για την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας ή νέων προϊόντων, συμφωνίες αμοιβαίας αγοράς προϊόντων κ.α.. Συνεπώς η ξένη επιχείρηση αποκτά μεγαλύτερη πρόσβαση σε αγορά και τεχνογνωσία αλλά και σε δημιουργία νέων προϊόντων πιο ανταγωνιστικών που οδηγούν σε οικονομίες κλίμακας.

1.5) Τύποι των ΑΞΕ

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις κατηγοριοποιούνται ως προς :

- τον τρόπο οργάνωσης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης,
- των στόχων της,
- των κίνητρών της.

Αρχικά, η ταξινόμηση των άμεσων ξένων επενδύσεων με κριτήριο την οργάνωση των δραστηριοτήτων είναι η ακόλουθη :

Οριζόντιες άμεσες ξένες επενδύσεις.

Ακριβώς τα ίδια προϊόντα που παράγονται στην χώρα υποδοχής, παράγοντα και στην χώρα που κάνει την επένδυση. Η επιλογή αυτού του τύπου επένδυσης οφείλεται στην αποτελεσματικότητα της παραγωγής των προϊόντων στην χώρα υποδοχής σε σχέση με όταν αυτά εξάγονται καθώς και στην εκμετάλλευση διαφόρων πλεονεκτημάτων όπως πατέντες ή διαφοροποιημένα προϊόντα.

Κάθετες άμεσες ξένες επενδύσεις.

Περιλαμβάνουν την παραγωγή στο εξωτερικό προϊόντων που βρίσκονται ένα ή περισσότερα στάδια πίσω στην παραγωγική διαδικασία προς τις πηγές πρώτων υλών (Backward Vertical FDI) ή βρίσκονται ένα ή περισσότερα στάδια μπροστά πιο κοντά στο καταναλωτή πουλώντας του τα προϊόντα της εγχώριας επιχείρησης (Forward Vertical FDI). Αυτός ο τύπος επένδυσης αποσκοπεί κυρίως στην διασφάλιση φθηνότερων και ποιοτικότερων πρώτων υλών αλλά και στην μείωση του διεθνούς κόστους παραγωγής της επιχείρησης.

Στη συνέχεια, η ταξινόμηση των άμεσων ξένων επενδύσεων με κριτήριο τους στόχους της επιχείρησης, περιλαμβάνει τα παρακάτω :

Άμεσες ξένες επενδύσεις υποκατάστασης εισαγωγών.

Η χώρα υποδοχής περιλαμβάνει την παραγωγή εκείνων των προϊόντων που πριν συνήθιζαν να εισάγουν και αποτελούν τον κυριότερο τύπο επένδυσης για την είσοδο σε μία ξένη αγορά στην οποία υπάρχουν υψηλοί προστατευτικοί δασμοί και άλλα εμπόδια εμπορίου. Κύριοι παράγοντες για την επιλογή αυτού του τύπου επένδυσης είναι το μέγεθος αγοράς της χώρας υποδοχής, οι προοπτικές ανάπτυξης της, το μεταφορικό κόστος και οι εισαγωγικοί δασμοί.

Άμεσες ξένες επενδύσεις αύξησης εξαγωγών

Γίνονται κυρίως σε εξαγωγικούς κλάδους της οικονομίας και σχετίζονται με την παραγωγή εξαρτημάτων ή τελικών προϊόντων. Τα εξαρτήματα μεταφέρονται στην χώρα που κάνει την επένδυση ή σε μία άλλη χώρα για να ενσωματωθούν στα τελικά προϊόντα. Τα τελικά προϊόντα εξάγονται και στην χώρα που κάνει την επένδυση και σε διάφορες άλλες αγορές. Βασικό κίνητρο για τέτοια επένδυση αποτελεί η

ενοποίηση όλων των επιχειρήσεων που διαθέτει η μητρική επιχείρηση διεθνώς με στόχο την μεγιστοποίηση των συνολικών κερδών της.

Τέλος, η ταξινόμηση των άμεσων ξένων επενδύσεων με κριτήριο τα κίνητρα της επιχείρησης γίνεται ως εξής :

Άμεσες ξένες επενδύσεις αναζήτησης και εκμετάλλευσης νέων αγορών (marketseeking investments)

Στόχος της επιχείρησης που επενδύει είναι η απόκτηση, η διατήρηση ή η αύξηση της παρουσίας της σε μία νέα ξένη αγορά και στις γειτονικές αυτής. Σημαντικό ρόλο για την επιλογή ενός τέτοιου τύπου επένδυσης εκτός από το μέγεθος των αγορών αυτών αποτελούν η ύπαρξη πολλών πελατών και προμηθευτών, η καλύτερη προσαρμογή των προϊόντων που παράγονται στις προτιμήσεις και ανάγκες των καταναλωτών, η μείωση του κόστους παραγωγής και η ώθηση του ανταγωνισμού.

Άμεσες ξένες επενδύσεις αναζήτησης αποτελεσματικότητας (efficiency-seeking)

Η επιχείρηση στοχεύει να εκμεταλλευτεί κάποιους από τους ευνοϊκούς παράγοντες της χώρας υποδοχής όπως το χαμηλό εργατικό κόστος. Έτσι θα γίνει πιο αποτελεσματική δημιουργώντας διάφορα οφέλη όπως οικονομίες κλίμακας, μείωση του κινδύνου και του ρίσκου, νέα γνώση και γενικά πλεονεκτήματα που δημιουργούνται λόγω διαφορετικής κουλτούρας και διαφορών στις πολιτικές και την δομή της αγοράς. Σημασία έχει και η ύπαρξη υποδομών όπως τηλεπικοινωνίες, συγκοινωνίες, τεχνολογία, ανεξαρτησία του μεγέθους της αγοράς.

Άμεσες ξένες επενδύσεις αναζήτησης πλουτοπαραγωγικών πηγών (resourcesseeking)

Η επιχείρηση με στόχο να επενδύσει σε μία ξένη χώρα αναζητά την αγορά ή εκμετάλλευση ιδιαίτερων πηγών σε αυτήν με κόστος χαμηλότερο από την χώρα της και με στόχο το κέρδος και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της. Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι κάποιοι φυσικοί πόροι όπως ορυκτά, πρώτες ύλες, αγροτικά προϊόντα, άφθονο φθινό ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό ή τεχνολογικές ικανότητες, ειδικό, οργανωτικές δεξιότητες.

Άμεσες ξένες επενδύσεις αναζήτησης στρατηγικών συμμαχιών (strategic assetseeking)

Η επιχείρηση που θέλει να επενδύσει σε μία ξένη χώρα συνάπτει συμβόλαιο συνεργασίας με την ξένη επιχείρηση έτσι ώστε να μπορέσει να αξιοποιήσει την ήδη υπάρχουσα τεχνογνωσία και το δίκτυο διανομής που υπάρχει σε αυτήν. Με τον τρόπο αυτό γίνεται πιο ανταγωνιστική και βελτιώνεται η διεθνής ανταγωνιστικότητά της.

1.6) Κριτήρια για πραγματοποίηση ΑΞΕ

Τα κριτήρια που οδηγούν μια επιχείρηση να πραγματοποιήσει άμεση επένδυση στο εξωτερικό είναι πολυσύνθετα και διαφέρουν σημαντικά από εκείνα, βάσει των οποίων λαμβάνεται ανάλογη απόφαση για επένδυση στο εσωτερικό.

Τα κριτήρια αυτά μπορεί να είναι οικονομικά, κοινωνικά και να σχετίζονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας χώρας, όπως :

- Η ύπαρξη κοινωνικής και οικονομικής σταθερότητας μακροπρόθεσμα.
- Η ύπαρξη σταθερής φορολογικής νομοθεσίας.
- Το επίπεδο τεχνικής και επιστημονικής εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού της εν λόγω χώρας.
- Τα οικονομικά μεγέθη που επιτυγχάνει η τοπική οικονομία και κυρίως ο βαθμός παραγωγικότητας της.
- Η ύπαρξη φυσικού ή ορυκτού πλούτου, ή παρόμοιου ενδιαφέροντος.

Οι διεθνείς επενδύσεις βασίζονται σε κίνητρα στρατηγικής, μελλοντικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς και προβλέψεων για πιθανές οικονομικές εξελίξεις στη χώρα υποδοχής. Η μελέτη σκοπιμότητας για μια τέτοιου είδους επένδυση είναι πολύχρονη και πολυδάπανη και δεν προσφέρει ουσιαστικά στοιχεία οικονομικής αξιολογήσεως.

Από τη δεκαετία του 1950 ο John Dunning μιλούσε για τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ και διατύπωσε την ολοκληρωμένη θεωρία του τη δεκαετία του 1970. Το υπόδειγμα είναι διεθνώς και ευρέως γνωστό ως OLI, όπου τα αντίστοιχα γράμματα αποτελούν τα ακρωνύμια τριών κατηγοριών παραγόντων, οι οποίες παρακινούν τη διεθνή παραγωγή. Στην πραγματικότητα το υπόδειγμα αυτό περιλαμβάνει τις θεωρίες που δημιουργήθηκαν από τη δεκαετία 1960 και αφορά σε όλους τους τύπους ΑΞΕ. Σύμφωνα λοιπόν με αυτό οι τρεις κατηγορίες παραγόντων είναι οι ακόλουθες :

- **Ownership** : Πλεονεκτήματα Ιδιοκτησίας. Αφορά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που έχει στην διάθεσή της μια επιχείρηση όπως μια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, διοικητική δομή, επωνυμία ή οτιδήποτε άλλο προσφέρει στην επιχείρηση κάποιο στοιχείο μονοπωλιακής δύναμης ώστε να είναι ανταγωνιστική με επιτυχία στις διεθνείς αγορές.

- **Location** : Πλεονεκτήματα Τοποθεσίας. Είναι τα πλεονεκτήματα που ήδη υπάρχουν στην χώρα υποδοχής και έχουν να κάνουν με το κόστος μεταφοράς, το κόστος εργασίας στην χώρα που γίνεται η επένδυση, τα εμπόδια εμπορίου, το μέγεθος της ξένης αγοράς, τις εξωτερικές οικονομίες κλίμακας, την πολιτική σταθερότητα που επικρατεί κ.α.
- **Internalization** : Πλεονεκτήματα εσωτερικοποίησης. Αφορούν κυρίως τα πλεονεκτήματα που επιδρούν στην επιχείρηση και την κάνουν να επιλέξει ανάμεσα σε μια άμεση ξένη επένδυση και σε licensing ή franchising. Τα πλεονεκτήματα αυτά είτε αφορούν την οργάνωση εσωτερικών αγορών από την επιχείρηση με σκοπό την βελτίωση της επιχειρηματικής οργάνωσης, είτε την εκμετάλλευση των εσωτερικών οικονομιών κλίμακας, την λύση προβλημάτων που σχετίζονται με τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα, τη μείωση του ρίσκου και του κόστους στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τις επιδράσεις των διαφορετικών νόμων και πολιτικών των κυβερνήσεων στις διάφορες χώρες κ.α. Η επιλογή μιας ΑΞΕ από μία επιχείρηση, προϋποθέτει την ύπαρξη τριών τύπων πλεονεκτημάτων. Όσα περισσότερα είναι τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας σε μία επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη θα είναι η τάση της επιχείρησης για διεθνοποίηση. Η ύπαρξη επιπλέον πλεονεκτημάτων εσωτερικοποίησης θα εντείνει την επιθυμία της επιχείρησης για ΑΞΕ και η επιθυμία αυτή θα γίνει μεγαλύτερη με την ύπαρξη πλεονεκτημάτων τοποθεσίας.

1.7) Στόχοι και λόγοι ΑΞΕ

a) Για την χώρα υποδοχής.

Ο διεθνής ανταγωνισμός προσελκύει τις ΑΞΕ και εντείνει την οριζόντια και κάθετη επέκταση των επενδυτικών κινήτρων, τόσο ως προς την ποσότητα αυτών όσο και ως προς την ποιοτική αναβάθμιση των υπαρχόντων.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι διαφοροποιούνται ανάλογα με τη χώρα και έχουν μεταβολή διαχρονικά. Ενδεικτικά αφορούν:

- Την αύξηση της παραγωγής.
- Τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- Την εισαγωγή τεχνολογίας-τεχνογνωσίας.
- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.
- Την αύξηση γνώσεων του εργατικού δυναμικού.

- Την εξεύρεση επικουρικών πηγών για την κάλυψη του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών (έμμεσος στόχος).

Αν τα κίνητρα σε μία χώρα υποδοχής είναι ελκυστικά, το διοικητικό σύστημα της χώρας προσδίδει τα απαραίτητα στοιχεία του συντονισμού σε αυτό το σύστημα για την εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης επίτευξης των στόχων (Χαζάκης, 2000).

Οι στόχοι των ΑΞΕ εξετάζονται ευρέως στο πλαίσιο των επιπτώσεών τους στην οικονομία της χώρας υποδοχής, δηλαδή στην ευημερία και αποτελεσματικότητα.

b) Για την χώρα προέλευσης

Από την χώρα προέλευσης, οι ΑΞΕ υπερτερούν των άλλων μεθόδων διείσδυσης σε μία ξένη αγορά (όπως είναι οι εξαγωγές, και η πώληση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας), επειδή έχουν μακροπρόθεσμη προοπτική, μπορούν να πραγματοποιήσουν οικονομίες κλίμακας και είναι ο τρόπος της άμεσης επιτόπιας παρουσίας και του πλήρους διαχειριστικού ελέγχου.

Οι λόγοι ή και η στόχευση της διείσδυσης αυτής είναι:

- Η διεύρυνση της αγοράς των προϊόντων της εταιρίας, με την έννοια της εκμετάλλευσης της δυναμικής και της μεγέθυνσης της χώρας υποδοχής, (προώθηση εξαγωγών, διατήρηση ή αύξηση μεριδίου στη διεθνή αγορά, εύκολη πρόσβαση προϊόντων στον πελάτη, χρήση της χώρας υποδοχής ως χώρας-βάση για προώθηση των εξαγωγών και σε άλλες χώρες).
- Η όμοια τάση των ανταγωνιστών.
- Η διασπορά των πελατών στο εξωτερικό.
- Η αποφυγή των εμποδίων στο εμπόριο και των απορρυθμίσεων απ' το άνοιγμα των αγορών.
- Η αποφυγή δασμολογικών εμποδίων των εγχώριων επιχειρήσεων.
- Η μείωση των δαπανών παραγωγής και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας (εύκολη πρόσβαση στις πηγές προμήθειας φθηνών και κατάλληλων πόρων, διαθέσιμο κατάλληλο εργατικό δυναμικό, διαθέσιμο κεφάλαιο/τεχνολογία, δυνατότητα ανάπτυξης ενδοεπιχειρησιακού εμπορίου, εκμετάλλευση φθηνού μεταφορικού κόστους κλπ.).
- Η εκμετάλλευση του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος της χώρας υποδοχής (επιχειρηματικό κλίμα, πολιτική σταθερότητα, καθεστώς

ιδιοκτησίας, κόστος χρηματοδότησης, ρυθμίσεις για το συνάλλαγμα, νομισματική σταθερότητα, φορολογικό καθεστώς κα.).

1.8) Επιπτώσεις ΑΞΕ στην ανάπτυξη

a) Για την χώρα υποδοχής

Οι επιπτώσεις της ανάπτυξης των ΑΞΕ στην οικονομία της χώρας υποδοχής αποτελούν ένα θέμα το οποίο έχει κατά καιρούς διχάσει την επιστημονική κοινότητα. Για τις αναπτυξιακές επιπτώσεις ή μη των ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν γίνει ιδιαίτερες αναφορές.

Οι υποστηρικτές των ΑΞΕ υποστηρίζουν ότι οι πολυεθνικές εταιρείες ενισχύουν την συνολική παραγωγικότητα της οικονομίας και επηρεάζουν άμεσα την οικονομική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Οι ΑΞΕ αποτελούν ένα μηχανισμό με τον οποίο οι αποταμιεύσεις πλεονασματικών μονάδων ή πλεονασματικών χωρών μεταφέρονται σε ελλειπείς μονάδες. Ακόμα, επειδή οι πολυεθνικές πραγματοποιούν επενδύσεις μέσω της δημιουργίας θυγατρικών αυξάνουν τις επενδύσεις, χωρίς να επιβαρύνουν το εξωτερικό χρέος. Αυτή η βασική θεωρητική προσέγγιση ισχυρίζεται επίσης ότι μέσω των ΑΞΕ μεταφέρεται σημαντική τεχνολογία και τεχνογνωσία η οποία διαχέεται στη χώρα υποδοχής. Έτσι δημιουργούνται σημαντικές εξωτερικές οικονομίες κλίμακας για τις εγχώριες εταιρείες. Τέλος, αν οι ΑΞΕ αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας υποδοχής, τότε η θυγατρική η οποία δραστηριοποιείται στη χώρα υποδοχής υποβοηθά την ολοκλήρωση της χώρας ανοίγοντας εξαγωγικούς προορισμούς οι οποίοι σε άλλη περίπτωση δε θα ήταν διαθέσιμοι.

Αντίθετα, οι επικριτές των πολυεθνικών και των ΑΞΕ υποστηρίζουν ότι μια σειρά παραγόντων οι οποίοι συνδέονται με τη δραστηριότητα της πολυεθνικής καθοδηγούν την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Αντί να μεταφέρει αποταμιεύσεις στην αναπτυσσόμενη χώρα, μεταφέρει αποταμιεύσεις από την αναπτυσσόμενη προς την αναπτυγμένη οικονομία. Η μείωση των εγχώριων αποταμιεύσεων επιτυγχάνεται με δύο τρόπους. Αρχικά, από τη άντληση εγχώριων αποταμιευτικών πόρων μέσω της αγοράς κεφαλαίου της χώρας υποδοχής. Στην περίπτωση αυτή οι ΑΞΕ αποτρέπουν τις εγχώριες επενδύσεις παρά τις ενθαρρύνουν. Δεύτερον, υποστηρίζεται το γεγονός ότι οι πολυεθνικές μέσω των ολιγοπωλιακών δομών, πολλές φορές κερδίζουν περισσότερα από τα κανονικά κέρδη και έπειτα μεταφέρουν αυτά τα κέρδη πίσω στη μητρική εταιρεία. Επιπλέον, οι καταναλωτές στην χώρα υποδοχής αγοράζουν τα αγαθά σε υψηλότερες τιμές από τις κανονικές με αρνητικές συνέπειες στην αποταμίευση. Έτσι, το συνολικό

ποσό των πόρων που αποταμιεύονται και οι οποίοι μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις εγχώριες επενδύσεις, μειώνεται. Οι επικριτές υποστηρίζουν επίσης ότι η πολυεθνική ασκεί ισχυρό έλεγχο πάνω στην απασχολούμενη τεχνολογία εμποδίζοντας ουσιαστικά τη μεταφορά και τη διάχυσή της στη χώρα υποδοχής.

Ένας από τους άμεσους σκοπούς της μητρικής επιχείρησης, μέσω της εσωτερίκευσης των διαδικασιών, είναι ο έλεγχος στην μεταφορά της τεχνογνωσίας. Δεδομένου αυτού, δεν γίνονται εύκολα κατανοητοί οι λόγοι που οδηγούν την πολυεθνική επιχείρηση, η οποία επιδιώκει τον έλεγχο της μεταφερόμενης τεχνογνωσίας, στη μεταφορά στη θυγατρική με σκοπό τη διάχυση. Οι τεχνικές διοίκησης και management δε μεταφέρονται και δε διαχέονται στη χώρα υποδοχής. Αυτό συμβαίνει διότι, οι πολυεθνικές δεν είναι πρόθυμες να απασχολήσουν κατοίκους της χώρας υποδοχής σε υψηλές θέσεις. Συνεπώς, η μεταφορά τεχνογνωσίας ακυρώνεται λόγω των προηγούμενων επιχειρημάτων. Τέλος, οι επικριτές των ΑΞΕ ισχυρίζονται ότι οδηγούν τα εγχώρια προϊόντα εκτός αγοράς περιορίζοντας την εγχώρια παραγωγή. Οι θυγατρικές των πολυεθνικών, με την υποτιμολόγηση ή με την χρήση νέας τεχνολογίας, μπορούν να διαθέτουν στην αγορά της χώρας υποδοχής τα προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές. Οι πολυεθνικές, σε ορισμένες περιπτώσεις, παράγουν το τελικό προϊόν με την χρήση διαφορετικών εισαγόμενων κομματιών τα οποία παράγονται σε διαφορετικές περιοχές.

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι ότι οι εγχώριοι προμηθευτές μένουν εκτός αγοράς, εφόσον δεν έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν τα προϊόντα τους. Οι δύο παραπάνω προσεγγίσεις διαφέρουν δραματικά ως προς τα αποτελέσματα των πολυεθνικών εταιρειών στην οικονομία της χώρας υποδοχής. Το τελικό αποτέλεσμα των αναπτυξιακών επιδράσεων των πολυεθνικών στη χώρα υποδοχής εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων. Οι έρευνες για τις επιπτώσεις των πολυεθνικών στις οικονομίες των χωρών υποδοχής εντοπίζονται και στα αποτελέσματα στην κατανομή του εισοδήματος καθώς και στη δημιουργία εξωτερικών οικονομιών. Παρατηρείται ότι οι κάθετες ΑΞΕ συμπιέζουν τη διαφορά μεταξύ των οικονομικών απολαβών ειδικευμένων και ανειδίκευτων εργατών στις χώρες υποδοχής, μεταβάλλοντας την κατανομή του εισοδήματος, ενώ οι οριζόντιες έχουν πιο μικρά αναδιανεμητικά αποτελέσματα. Η ΑΞΕ δημιουργεί επιπλέον και εξωτερικές οικονομίες κλίμακας για περισσότερες επιχειρήσεις, μεταβάλλοντας το επιχειρηματικό περιβάλλον.

b) Για την χώρα προέλευσης

Οι κυριότερες επιπτώσεις των άμεσων ξένων επενδύσεων στη χώρα προέλευσης αφορούν στις εξαγωγές, την απασχόληση, τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου και τη διάχυση τεχνολογίας και γνώσης.

Περισσότερο έχει μελετηθεί η επίδραση των εξαγωγών της χώρας προέλευσης των ΑΞΕ. Το ερώτημα που προκύπτει με τις εξαγωγές είναι αν η παραγωγή στην αλλοδαπή μιας πολυεθνικής επιχείρησης (ΑΞΕ) είναι συμπληρωματική ή υποκατάστατη των εξαγωγών της μητρικής επιχείρησης της πολυεθνικής επιχείρησης ή και των άλλων επιχειρήσεων της χώρας προέλευσης. Αν η παραγωγή των θυγατρικών της πολυεθνικής επιχείρησης στο εσωτερικό υποκαθιστά τις εξαγωγές της χώρας προέλευσης της πολυεθνικής επιχείρησης ή αν οδηγεί σε αύξηση τους.

Πολλές από τις μελέτες αυτές που πραγματοποιήθηκαν σε συνολικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας δηλαδή συγκεντρωτικά στοιχεία για όλες τις επιχειρήσεις της χώρας, συμπεραίνουν ότι οι εξαγωγές της χώρας προέλευσης και οι ΑΞΕ της είναι συμπληρωματικές. Όμως το συμπέρασμα αυτό μπορεί να στηρίζεται στο γεγονός ότι χρησιμοποιούν συγκεντρωτικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, διαφορετικές επιχειρήσεις μπορεί να λάβουν διαφορετικές αποφάσεις σχετικά με το πως θα δραστηριοποιηθούν στο εξωτερικό. Μια επιχείρηση μπορεί να επιλέξει να κάνει εξαγωγές ενώ μια άλλη να κάνει ΑΞΕ ή licensing. Δεδομένου αυτού ακόμη και αν δεν υπάρχει συμπληρωματικότητα ανάμεσα στις ΑΞΕ και τις εξαγωγές της χώρας προέλευσης δεν ήταν απίθανο να βρουν οι μελέτες που γίνονται σε συγκεντρωτικά στοιχεία θετική σχέση μεταξύ των ΑΞΕ και των εξαγωγών όταν η μια επιλογή (π.χ. εξαγωγές) δεν ξεπερνά κατά πολύ την άλλη. Λόγω αυτού μελέτες που γίνονται στο επίπεδο επιχείρησης, δηλαδή με στοιχεία για κάθε διαφορετική επιχείρηση, να είναι καταλληλότερες για την εξέταση της σχέσης μεταξύ εξαγωγών και ΑΞΕ. Σε κάποιες περιπτώσεις οι επιστημονικές μελέτες βρήκαν αρνητική σχέση και σε άλλες θετική σχέση ανάμεσα στις εξαγωγές και τις ΑΞΕ. Με άλλα λόγια, δεν βρήκαν μια ξεκάθαρη σχέση.

Μπορούμε να τονίσουμε ότι η επίδραση των ΑΞΕ στις εξαγωγές της χώρας προέλευσης τους εξαρτάται από το αν η σχέση που υπάρχει μεταξύ των προϊόντων της πολυεθνικής επιχείρησης που παράγονται στη χώρα προέλευσης και στη χώρα υποδοχής είναι οριζόντια ή κάθετη. Αν για παράδειγμα η πολυεθνική επιχείρηση παράγει το ίδιο τελικό προϊόν και στη χώρα προέλευσης και στη χώρα υποδοχής (οριζόντια) τότε σε αυτήν την περίπτωση υπάρχει μεταφορά παραγωγής από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής. Έτσι μειώνονται οι εξαγωγές του προϊόντος από τη χώρα προέλευσης. Αντίθετα, στην περίπτωση που η μητρική επιχείρηση της πολυεθνικής παράγει ενδιάμεσα προϊόντα ή εισροές ενώ οι θυγατρικές της παράγουν τελικά προϊόντα, τότε οι ΑΞΕ της (η δημιουργία λοιπόν αυτών των

θυγατρικών) μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση των εξαγωγών ενδιάμεσων προϊόντων της χώρας προέλευσης.

Ακόμα και αν οι ΑΞΕ δεν επηρεάζουν την τοποθεσία της παραγωγής και δεν είχαν καμιά επίδραση στις εξαγωγές της χώρας προέλευσης, θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη ζήτηση για εργαζόμενους (και τους μισθούς) μέσω των αλλαγών που προκαλούν στην κατανομή της παραγωγής εντός της επιχείρησης.

Συγκεκριμένα, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που προέρχονται από εύπορες χώρες μπορεί να κατανέμουν το κομμάτι της παραγωγής τους που είναι εντάσεως εργασίας στις θυγατρικές που έχουν σε φτωχές χώρες και να συγκεντρώνουν στη χώρα προέλευσης τους τα κομμάτια της παραγωγής που είναι αντίθετα εντάσεως κεφαλαίου και απαιτούν εξειδικευμένους εργαζομένους. Αν συμβαίνει αυτό, τότε η χρήση εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη χώρα προέλευσης θα πρέπει να είναι χαμηλότερη από την αντίστοιχη στις μη-πολυεθνικές επιχειρήσεις καθώς και από αυτήν στην χώρα υποδοχής τους.

Οι επενδύσεις κεφαλαίου στο εξωτερικό και πιο συγκεκριμένα οι ΑΞΕ υποκαθιστούν τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου, δηλαδή τις επενδύσεις κεφαλαίου στη χώρα προέλευσης. Η ανησυχία στη χώρα προέλευση για μείωση των εγχώριων επενδύσεων είναι προφανές ότι είναι πιο λογικό να υπάρχει όταν οι επιχειρήσεις έχουν περιορισμούς στο διαθέσιμο κεφάλαιο τους. Τα εμπειρικά αποτελέσματα σε σχέση με αυτό το θέμα είναι μεικτά. Γενικότερα, η επίδραση των ΑΞΕ στις επενδύσεις στη χώρα προέλευσης δεν είναι ξεκάθαρη γιατί από τη μία η πραγματοποίηση ΑΞΕ από μια επιχείρηση μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του κόστους της για μετέπειτα εγχώριες επενδύσεις, από την άλλη όμως είναι δυνατόν οι ΑΞΕ της επιχείρησης να είναι τόσο πετυχημένες έτσι ώστε να αποκτήσει περισσότερους πόρους που θα μπορεί να επενδύσει στην χώρα προέλευσης της. Ο λόγος που δεν έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στη μελέτη των επιπτώσεων των ΑΞΕ στις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου είναι ότι οι ΑΞΕ θεωρούνται ότι αποτελούν περισσότερο μεταφορά γνώσης και άυλων πόρων στο εξωτερικό παρά μεταφορά κεφαλαίου.

Οι ΑΞΕ επηρεάζουν τη γνώση στη χώρα προέλευσης τους. Με τις ΑΞΕ η χώρα προέλευσης μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε γνώση που υπάρχει στη χώρα υποδοχής και έτσι να υπάρξουν διαχύσεις τεχνολογίας και τεχνογνωσίας από τη χώρα υποδοχής προς τη χώρα προέλευσης. Οι εμπειρικές μελέτες σχετικά με τις τεχνολογικές διαχύσεις έχουν επικεντρωθεί στην ανάλυση των διαχύσεων από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής και όχι στις αντίστροφες διαχύσεις.

1.9) Η σημαντικότητα των ΑΞΕ

Οι ΑΞΕ αποτελούν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία και ένα από τα κύρια συστατικά μιας πετυχημένης συνταγής οικονομικής ευημερίας. Συνεπώς, οι ΑΞΕ αποτελούν εργαλεία επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων και συγχρόνως ένα από τα στοιχεία κλειδιά της παγκοσμιοποίησης. Το τέλος του Β παγκοσμίου πολέμου αποτέλεσε σημείο εκκίνησης μιας συνεχόμενης ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας. Με αυτόν τον τρόπο ήρθαν στην επιφάνεια οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και οι ΑΞΕ. Οι ΑΞΕ αυξήθηκαν με πολύ μεγαλύτερο ρυθμό από αυτόν του παγκόσμιου εμπορίου. Οι ΑΞΕ τις τελευταίες δεκαετίες απασχολούν ολοένα και περισσότερο την οικονομική επιστήμη, αποδεικνύοντας ότι οι περισσότερες αλλά και οι λιγότερες αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται επενδύσεις, με αποτέλεσμα να κρίνεται απαραίτητη η επιλογή πολιτικών προσέλκυσης τους.

Οι επενδύσεις, δημιουργούν θέσεις εργασίας, που με τη σειρά τους δημιουργούν ζήτηση που ακολούθως δημιουργεί κέρδη και ακολούθως νέες επενδύσεις, νέες θέσεις εργασίας κ.τ.λ. Οι ΑΞΕ έχουν πολύ μεγάλη σημασία κυρίως αν, μια χώρα διανύει το στάδιο της υπανάπτυξης, όπου οι επενδύσεις είναι λιγοστές ή ανύπαρκτες, η ανεργία διαγράφει ανοδική τροχιά, η ζήτηση και η παραγωγή μειώνεται, ακολουθεί η μείωση κερδοφορίας και, ακολούθως, η μείωση της απασχόλησης και όλα αυτά σε επαναλαμβανόμενη σειρά. Για την επίτευξη ικανοποιητικών ρυθμών ανάπτυξης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι απαραίτητες. Η εισροή ΑΞΕ σε μια οικονομία, πέρα από την προφανή επίδραση της στον τομέα της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων από την νεοϊδρυθείσα επιχείρηση, είναι παραδεκτό ότι οδηγεί στην δυνατότητα μεταφοράς, διάχυσης και δημιουργίας οργανωτικού know-how στην εθνική οικονομία που δεν υπήρχαν πριν την έλευση της ξένης επένδυσης. Επιπλέον, με έμμεσο τρόπο ισχυροποιείται η οικονομία, μέσα από την διαδικασία δημιουργίας ζήτησης από την πλευρά της ξένης επιχείρησης παροχής υπηρεσιών, ζήτηση την οποία έρχονται να καλύψουν τοπικές επιχειρήσεις. Δε χωρά αμφιβολία λοιπόν ότι οι ΑΞΕ προσφέρουν τόσα ώστε να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της προόδου των εθνικών οικονομιών.

1.10) Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν ΑΞΕ

Οι επιχειρήσεις που επιλέγουν να πραγματοποιούν ΑΞΕ για την επέκτασή τους διεθνώς, διαθέτουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά εκ των οποίων άλλα είναι απαραίτητα, ενώ άλλα αποτελούν επιπλέον στοιχεία για να ανταποκρίνονται καλύτερα στις απαιτήσεις που δημιουργεί ο ανταγωνισμός. Η μέθοδος των ΑΞΕ δεν είναι εφικτή για όλες τις πολυεθνικές επιχειρήσεις αφού απαιτεί μια

αναγνωρισμένη εμπορική επωνυμία σε διεθνές επίπεδο και μια επιχείρηση, που να μπορεί να διαχειριστεί και να βελτιώσει τις επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα. Η διάθεση μεγάλων κεφαλαίων είναι αναγκαία για τη δημιουργία και τη λειτουργία της επιχείρησης, τα οποία προέρχονται είτε από την ίδια την επιχείρηση και τους μετόχους της, είτε από δάνεια με ευνοϊκούς όρους που μπορεί αυτή να συνάψει εκμεταλλευόμενη την ανταγωνιστική θέση στην αγορά.

Η παρουσία μιας γνωστής πολυεθνικής εταιρείας με σημαντικά οικονομικά μεγέθη, είναι πολλές φορές αναγκαία και επιθυμητή για τις οικονομίες των χωρών όπου γίνεται η εγκατάσταση των επιχειρήσεων της. Μια πολυεθνική επιχείρηση βοηθάει και στηρίζει την τοπική αλλά και την εθνική οικονομία μέσω της λειτουργίας παραγωγικών εγκαταστάσεων. Πολλές φορές, όταν αυτές αποσύρονται, δημιουργούνται κοινωνικές και οικονομικές αναταράξεις. Αυτό το γεγονός δίνει τη δυνατότητα σε αυτές τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να εισέρχονται ακόμα και σε κράτη όπου υπάρχει πολιτική δυσαρέσκεια έναντι των πολυεθνικών αλλά και έναντι της ιδιωτικής επιχείρησης (π.χ. Κούβα, Ιράν).

Άλλα κοινά στοιχεία είναι η ικανότητα των πολυεθνικών για διεθνή οργάνωση και διαχείριση των επιχειρήσεών τους, καθώς και η δυνατότητα ανάπτυξης του marketing σε πολυεθνική εμβέλεια. Οι μεγάλες δυσκολίες, κατά την εύρεση και την εφαρμογή των κατάλληλων, σε κάθε περίπτωση, στρατηγικών σε αυτούς τους τομείς, λειτουργούν πολλές φορές αποτρεπτικά για την εφαρμογή της μεθόδου των άμεσων επενδύσεων.

1.11) Τρόποι χρηματοδότησης των ΑΞΕ

Οι δυνητικοί επενδυτές αναζητούν, επιπλέον, τους καταλληλότερους τρόπους χρηματοδότησης για να ξεκινήσουν το νέο τους εγχείρημα. Οι τρόποι χρηματοδότησης των ΑΞΕ είναι:

- I. Ο Τραπεζικός Δανεισμός**
- II. Τα Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital).**
- III. Η Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring).**
- IV. Οι Ιδιώτες Επενδυτές (Business Angels).**
- V. Οι Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων (Business Incubators).**
- VI. Η Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing).**

I. Ο Τραπεζικός Δανεισμός

Ο Τραπεζικός Δανεισμός είναι ο πιο συνηθισμένος τρόπος στον οποίο οδηγούνται οι επιχειρήσεις για να βρουν χρηματοδότηση. Οι τράπεζες προσφέρουν στις επιχειρήσεις δύο μεγάλες κατηγορίες δανείων: Τα δάνεια Κεφαλαίου Κίνησης και τα Μακροπρόθεσμα δάνεια (Τακόπουλος, 2012).

Τα Μακροπρόθεσμα δάνεια μπορεί να είναι είτε δάνεια για αγορά πάγιου εξοπλισμού είτε δάνεια για επαγγελματική στέγη.

Τα δάνεια επαγγελματικής στέγης μπορεί να χρηματοδοτήσουν μέχρι και το 100% της αξίας του ακινήτου και η διάρκειά τους κυμαίνεται από 3 μέχρι 30 χρόνια (ανάλογα με την τράπεζα και τον πελάτη). Συνήθως περίοδο χάριτος δώδεκα μήνες παρέχουν οι τράπεζες για τους νέους επιχειρηματίες οι οποίοι, κατά το διάστημα αυτό, καλούνται να πληρώσουν μόνο τους τόκους ή μικρότερες δόσεις.

Τα δάνεια για την αγορά παγίου εξοπλισμού χορηγούνται για την αγορά παγίου εξοπλισμού (έπιπλα, μηχανήματα κλπ.). Η διάρκεια αποπληρωμής των δανείων αυτών φτάνει τα 8 χρόνια. Η χρηματοδότηση μπορεί να καλύψει ολόκληρη την επένδυση της αγοράς του παγίου εξοπλισμού, ενώ η εκταμίευση μπορεί να γίνεται είτε εφ' άπαξ, είτε σταδιακά ανάλογα με την εξέλιξη των αγορών.

II. Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital)

Οι Εταιρείες Κεφαλαίων Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Ε.Κ.Ε.Σ), είναι διεθνώς γνωστές με τον όρο Venture Capital Firms και αποτέλεσαν, από το 1960 και μετά, μοχλό ανάπτυξης αμερικάνικων και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση Εταιριών Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (European Venture Capital Association, 2012) το κεφάλαιο επιχειρηματικών συμμετοχών αποτελεί «μετοχική επένδυση σε επιχειρήσεις με προοπτική μεγέθυνσης, συνοδευόμενη από δραστηριότητες εκ μέρους των επενδυτών που αυξάνουν την αξία της επιχείρησης με πρώτιστο στόχο τα κεφαλαιακά κέρδη».

Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων γίνεται συνήθως με τη συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης ή με την εξαγορά μετοχών ή με την παροχή ομολογιακού δανείου ή τέλος, με συνδυασμό αυτών (Παπαγεωργίου, Χιόνης, 2003). Οι ΕΚΕΣ, επενδύουν με μακροπρόθεσμη προοπτική κερδών

προκειμένου η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση να καταστεί σε κυρίαρχη θέση στην αγορά. Στη συνέχεια, οι ΕΚΕΣ ρευστοποιούν τη συμμετοχή τους με προσυμφωνημένο χρόνο και τρόπο αποκτώντας σημαντικά κέρδη από την υπεραξία των μετοχών που δημιουργήθηκε κατά τη συνεργασία ΕΚΕΣ και επιχείρησης.

Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που αποτελούν πηγές κεφαλαίων των ΕΚΕΣ χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Ιδιώτες (οι οποίοι αποτέλεσαν την πρώτη πηγή επιχειρηματικών κεφαλαίων).
- Ιδιωτικές επενδυτικές κοινοπραξίες και εταιρείες.
- Εταιρείες ΕΚΕΣ (οι οποίες χρησιμοποιούν κρατική χρηματοδότηση μέσω επιδοτήσεων).

Όσον αφορά τις εταιρείες ΕΚΕΣ οι οποίες χρησιμοποιούν κρατική χρηματοδότηση μέσω επιδοτήσεων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν δύο μορφές Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών τα «funds» και τα «schemes». Τα «funds» έχουν συγκεκριμένο ύψος χρηματοδότησης και προκαθορισμένη χρονική διάρκεια ενώ τα «schemes» είναι ειδικές μορφές αμοιβαίων κεφαλαίων μεγάλης χρονικής διάρκειας.

Η χρηματοδότηση των ΕΚΕΣ ανάλογα με τα στάδια λειτουργίας που βρίσκεται η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση χωρίζεται στα εξής στάδια:

- Το στάδιο της αρχικής δημιουργίας που ονομάζεται «χρηματοδότηση σποράς» ή διεθνώς «Seed money stage». Στη φάση αυτή υπάρχει η επιχειρηματική ιδέα αλλά η επιχείρηση δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί.
- Χρηματοδότηση εκκίνησης ή «Start up finance». Στη φάση αυτή η επιχείρηση βρίσκεται στη διαδικασία οργάνωσης ή δεν έχει αποδώσει ακόμη κέρδη.
- Χρηματοδότηση επέκτασης ή «expansion finance». Στη φάση αυτή η επιχείρηση ήδη λειτουργεί αλλά δεν παρουσιάζει έσοδα και απαιτούνται κεφάλαια για την κάλυψη των πάγιων αναγκών της.
- Χρηματοδότηση γέφυρας ή «bridging finance». Στο στάδιο αυτό χρηματοδοτείται η εισαγωγή της επιχείρησης στο χρηματιστήριο.

- Χρηματοδότηση στροφής ή «Turn around finance». Η χρηματοδότηση αυτή χωρίζεται σε δύο κατηγορίες τη MBO (management by out) και MBI (management by in). Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία η επιχείρηση εξαγοράζεται από μια ομάδα διευθυντικών στελεχών της ενώ η δεύτερη αναφέρεται στην περίπτωση όπου η επιχείρηση εξαγοράζεται από ομάδα διευθυντικών στελεχών άλλης επιχείρησης.

III. Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring)

Η πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων (Τακόπουλος, 2012) εφαρμόζεται από τις τράπεζες και τις ανώνυμες εταιρείες που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό αυτή τη δραστηριότητα. Η πρακτόρευση απαιτήσεων αφορά τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του προμηθευτή και του πράκτορα (τράπεζα ή εταιρεία factoring) βάση της οποίας ο προμηθευτής εκχωρεί στον πράκτορα τις απαιτήσεις του έναντι πελατών – οφειλετών του.

Η Πρακτόρευση Απαιτήσεων ως τρόπος χρηματοδότησης είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης και αποτελεί έναν εύκολο και γρήγορο τρόπο ενίσχυσης της ρευστότητας μιας επιχείρησης ενώ παράλληλα μειώνεται το λειτουργικό κόστος και αυξάνεται η παραγωγική ικανότητα των επιχειρήσεων καθώς οι διαδικασίες διαχείρισης, λογιστικής παρακολούθησης και είσπραξης των απαιτήσεων μιας επιχείρησης ανατίθενται στο πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί ως πράκτορας.

Οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε αυτόν τον τρόπο της χρηματοδότησης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Προκειμένου να χρηματοδοτηθούν άμεσα για τις τρέχουσες ανάγκες τους όταν δεν έχουν εμπράγματα εγγυήσεις.
- Όταν έχουν μια αυξημένη ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν μπορούν να ανταποκριθούν παρά μόνο με ασύμφορους όρους προς τους προμηθευτές τους. Όταν οι διαδικασίες είσπραξης των απαιτήσεών τους είναι εξαιρετικά δαπανηρές. Όταν έχουν μεγάλες ζημιές από αφερέγγυους πελάτες.

IV. Ιδιώτες Επενδυτές (Business Angels)

Με τον όρο αυτό εννοούνται ιδιώτες επενδυτές οι οποίοι διαθέτουν κεφάλαια και επαγγελματική εμπειρία σε ένα συγκεκριμένο χώρο τα οποία και διαθέτουν σε νέους επιχειρηματίες με τη μορφή μακροπρόθεσμης επένδυσης.

Στην Ελλάδα η χρηματοδότηση με τον τρόπο αυτόν δεν είναι ούτε θεσμοθετημένη ούτε ιδιαίτερα διαδεδομένη όπως είναι διεθνώς και περιορίζεται συνήθως στην χρηματοδότηση από συγγενικά πρόσωπα.

V. Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων3 (Business Incubator)

Παγκοσμίως με τον όρο Θερμοκοιτίδα Επιχειρήσεων (Business Incubator ή απλά Incubator) εννοείται μία εταιρεία η οποία παρέχει σε νέο-ιδρυόμενες και με προοπτικές γρήγορης ανάπτυξης εταιρείες χρηματοδότηση χώρους και εξοπλισμό (όπως κτιριακές εγκαταστάσεις, έπιπλα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τηλεφωνικές συσκευές, πρόσβαση στο internet, κλπ.), υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης, συμβουλευτικές υπηρεσίες και υποστήριξη (όπως σε θέματα φοροτεχνικά, λογιστικά, νομικά, πληροφορικής, εξεύρεσης προσωπικού, κλπ.), αλλά και ένα δίκτυο επαφών με πελάτες και προμηθευτές και σε αντάλλαγμα παίρνει ένα ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου και / ή πληρωμές από την νέο ιδρυόμενη εταιρεία.

Γενικά, ο σκοπός του Incubator είναι να ιδρύσει και να μεγαλώσει την νέα εταιρεία τόσο ώστε αυτή να φτάσει με επιτυχία και με σωστή υποδομή και επαγγελματική προετοιμασία, να ζητήσει την πρώτη ευμεγέθη επένδυση που θα της επιτρέψει να αναπτυχθεί και να επιβληθεί στην αγορά. Η χρονική διάρκεια της επένδυσης του Incubator κυμαίνεται συνήθως μεταξύ των 6 και 18 μηνών.

Τα κριτήρια αξιολόγησης των νέων επιχειρήσεων-υποψήφιων Incubates για τους περισσότερους Incubators είναι κοινά και περιλαμβάνουν:

- Τα προσόντα της διοικητικής ομάδας (όπως η σχετική εμπειρία, η αποφασιστικότητα και η αφοσίωση, η ποιότητα και τα ηγετικά προσόντα ως στοιχεία του χαρακτήρα, κλπ.).
- Το επιχειρηματικό μοντέλο και προϊόν ή υπηρεσία (όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η ανάγκη της αγοράς για το συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία, η βιωσιμότητα του επιχειρηματικού μοντέλου, το κεφάλαιο κίνησης και επενδυτικές ανάγκες, η δυνατότητα επέκτασης σε άλλες αγορές, το επίπεδο του υφιστάμενου ανταγωνισμού, τα εμπόδια στην είσοδο νέων ανταγωνιστών, οι ενδεχόμενες συνεργασίες, το κόστος και η βιωσιμότητα των προτεινόμενων δραστηριοτήτων μάρκετινγκ, οι ενδεχόμενες συνεργασίες με άλλες εταιρείες που συμμετέχουν στη θερμοκοιτίδα, το

προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου, οι επιχειρηματικοί κίνδυνοι, κλπ.).

- Άλλα επενδυτικά - χρηματοοικονομικά κριτήρια (όπως οι ανάγκες χρηματοδότησης έναντι προσφερόμενης εταιρικής συμμετοχής, το στάδιο της επένδυσης, η διάρθρωση της συμφωνίας μετόχων, η συμβατότητα με τους υφιστάμενους incubates, η διαθεσιμότητα των μελών της διοικητικής ομάδας για υποστήριξη της εταιρείας, κλπ.).

VI. Χρηματοδοτική Μίσθωση (leasing).

Η Χρηματοδοτική Μίσθωση είναι ένας ολοκληρωμένος χρηματοδοτικός μηχανισμός που δίνει τη δυνατότητα σε μια επιχείρηση να δημιουργήσει ή να επεκτείνει τον παραγωγικό εξοπλισμό της χωρίς να διαθέσει τα δικά της κεφάλαια.

- Τα απαιτούμενα κεφάλαια διατίθενται από την εταιρεία Χρηματοδοτικής Μίσθωσης η οποία αγοράζει τον εξοπλισμό σύμφωνα με τις οδηγίες της επιχείρησης. Στην συνέχεια εκμισθώνει τον εξοπλισμό αυτόν στην επιχείρηση για προκαθορισμένο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο μίσθωμα. Με την λήξη της σύμβασης η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αγοράσει τον εξοπλισμό καταβάλλοντας ένα μικρό ποσό το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% της αξίας του εξοπλισμού. Μπορεί εναλλακτικά να επιστρέψει τον εξοπλισμό στην εταιρεία Χρηματοδοτικής Μίσθωσης ή να συνεχίσει τη μίσθωση.
- Η Χρηματοδοτική Μίσθωση ως μορφή χρηματοδότησης παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα ιδιαίτερα για τις νέες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα η επιχείρηση:
 1. Δεν χρειάζεται να καταβάλλει αμέσως τα ποσά που απαιτούνται για την αγορά του αναγκαίου. Δεν αναγκάζεται να καταφύγει σε υπέρμετρο δανεισμό. Έχει την επιλογή μετά το πέρας της μίσθωσης να αγοράσει τον εξοπλισμό, να τερματίσει ή να ανανεώσει τη σύμβαση.
 2. Απαλλάσσεται από τον φόρο για τον εξοπλισμό που μισθώνει αφού το σύνολο των δόσεων αναγνωρίζεται σαν λειτουργική δαπάνη.
 3. Εμφανίζει καλύτερη εικόνα στις οικονομικές της καταστάσεις καθώς δεν επηρεάζονται αρνητικά ορισμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες.

Οι τρόποι της χρηματοδότησης των ΑΞΕ, που αναλύθηκαν παραπάνω, δημιουργούν στους δυνητικούς επενδυτές τις προϋποθέσεις να επιλέξουν εκείνο το χρηματοδοτικό σχήμα, που είναι κατάλληλο, τόσο στην υλοποίηση των σχεδιαζόμενων ΑΞΕ, όσο και στην πραγματοποίηση των στόχων τους.

*(**Πηγές : 1.** Δημήτρης Κυρκλής, 1η έκδοση. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, 2002, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε., Αθήνα **2.** Δημήτρης Κυρκλής, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στα Βαλκάνια, 2007, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε., Αθήνα.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Οικονομία της Ρουμανίας

2.1) Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που θα ακολουθήσει, καθίσταται αναγκαία η μελέτη της οικονομίας της Ρουμανίας, της έβδομης πολυπληθέστερης χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες, εάν όχι την πρώτη, χώρα αποδέκτη ελληνικών επενδύσεων, παγκοσμίως.

2.2) Γενική ανασκόπηση της Ρουμανίας

Η Ρουμανία είναι ενιαία ημι-προεδρική δημοκρατία στην Νοτιοανατολική Κεντρική Ευρώπη, και συνορεύει με τη Μαύρη Θάλασσα, μεταξύ Βουλγαρίας και Ουκρανίας. Συνορεύει επίσης με την Ουγγαρία, τη Σερβία και τη Μολδαβία. Έχει έκταση 238.391 τ.χλμ. και εύκρατο-ηπειρωτικό κλίμα. Με τα 19.410.000 (εκτίμηση έτους 2020) κατοίκους της, είναι η έβδομη πολυπληθέστερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της, το Βουκουρέστι, είναι η έβδομη μεγαλύτερη πόλη της Ε.Ε..

Ο Ποταμός Δούναβης, που είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος ποταμός της Ευρώπης μετά το Βόλγα, πηγάζει στη Γερμανία και ρέει προς τα νοτιοανατολικά σε μήκος 2.857 χλμ. μέσα από δέκα χώρες, πριν εκβάλει με το Δέλτα της Ρουμανίας και στην Μαύρη Θάλασσα. Μέρος των 1.075 χλμ. του μήκους του, που αποτελεί σύνορο της χώρας, αποχετεύει το σύνολό της. Τα Καρπάθια Όρη, εκτείνονται στη Ρουμανία από βόρεια προς νοτιοδυτικά (υψηλότερη κορυφή Μολντοβιάνου, 2.544 μ.).

Η σύγχρονη Ρουμανία προέκυψε μέσα στα εδάφη της Ρωμαϊκής επαρχίας της Δακίας και δημιουργήθηκε το 1859 μέσω μιας προσωπικής ένωσης των πριγκιπάτων Μολδαβίας και Βλαχίας. Το νέο κράτος, ονομαζόμενο επίσημα *Romania* από το 1866, κέρδισε την ανεξαρτησία του από την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1877. Με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου η Τρανσυλβανία, η Βουκοβίνα και η Βεσσαραβία ενώθηκαν με το κυρίαρχο Βασίλειο της Ρουμανίας. Με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου τα εδάφη που αντιστοιχούν σήμερα χονδρικά στη Δημοκρατία της Μολδαβίας καταλήφθηκαν από τη Σοβιετική Ένωση και λίγα χρόνια αργότερα η Ρουμανία έγινε σοσιαλιστική δημοκρατία και μέλος του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Μετά την Επανάσταση του 1989 η Ρουμανία ξεκίνησε την επάνοδο στη δημοκρατία και την λεγόμενη ελεύθερη καπιταλιστική οικονομία της αγοράς.

Μετά από γρήγορη οικονομική ανάπτυξη της δεκαετίας του 2000, η Ρουμανία έχει οικονομία που βασίζεται κυρίως στις υπηρεσίες και είναι παραγωγός και εξαγωγέας μηχανών και ηλεκτρικής ενέργειας διαθέτοντας επιχειρήσεις όπως η Dacia και η Petrom. Το βιοτικό επίπεδο έχει βελτιωθεί και σήμερα η Ρουμανία είναι χώρα εισοδήματος άνω του μέσου με υψηλό Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Είναι μέλος του NATO από το 2004 και της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2007. Περίπου 90% του πληθυσμού αυτοπροσδιορίζονται ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί και έχουν μητρική γλώσσα τη Ρουμανική, που είναι Ρομανική γλώσσα. Με πλούσια πολιτιστική ιστορία η Ρουμανία υπήρξε η πατρίδα σπουδαίων καλλιτεχνών, μουσικών, εφευρετών και αθλητών και διαθέτει ποικιλία τουριστικών αξιοθέατων.

Επιπλέον, αξιόλογη είναι η ανάπτυξη της χημικής βιομηχανίας. Μεγάλα εργοστασιακά συγκροτήματα δημιουργήθηκαν στην Κραϊόβα στο Τίργκου Μούρες στο Γκαλάτσι όπου το Κομπινάτ, παίρνει την πρώτη θέση ως το μεγαλύτερο εργοστάσιο μετάλλου στην Ευρώπη. Επίσης η χαλυβουργία, με κεντρικό κορμό το συγκρότημα της Χουνεντοάρα, κατέχει σημαντική θέση στη βιομηχανική παραγωγή. Λειτουργούν ακόμα βιομηχανίες ηλεκτρονικών, μηχανοκατασκευών, αυτοκινητοβιομηχανίες, ναυπηγεία κ.ά..

Στις εξαγωγές της χώρας συμπεριλαμβάνονται μηχανήματα και εργαλεία, χημικά προϊόντα, βιομηχανικά προϊόντα άμεσης κατανάλωσης, βιομηχανικά προϊόντα διατροφής και προϊόντα από πετρέλαιο, πλαστικά και ελαστικά. Εισάγονται βιομηχανικά προϊόντα, τρόφιμα, βαμβάκι κ.ά..

Στη χώρα καλλιεργούνται κυρίως δημητριακά, αλλά και καλαμπόκι, ζαχαροκάλαμο, πατάτες. Το σιτάρι καλλιεργείται στη δυτική πεδιάδα του Τίσα και στις πεδιάδες της Βλαχίας και της Μολδαβίας. Το καλαμπόκι ευδοκίμει σε πιο ορεινά μέρη. Το κριθάρι καλλιεργείται στη στέπα του Μαραγκάνουλ, στη δυτική Μολδαβία, στη Δοβρουτσά. Στη Μολδαβία υπάρχουν αμπέλια. Η κτηνοτροφία είναι ανεπτυγμένη κυρίως στην Τρανσυλβανία, όπου υπάρχουν απέραντα λιβάδια. Εκτρέφονται βοοειδή, χοίροι και αιγοπρόβατα.

Τα υπέροχα βουνά της Ρουμανίας, που καλύπτονται από διάφορα δέντρα, αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους φυσικούς πόρους της χώρας. Η άφθονη ξυλεία επιτρέπει τη λειτουργία βιομηχανιών επίπλων.

Το ρουμανικό υπέδαφος δεν είναι πλούσιο σε ορυκτά. Οι διαθέσιμες ορυκτές πρώτες ύλες είναι λίγες και έτσι οι ανάγκες καλύπτονται με εισαγωγές. Όμως η χώρα έχει σημαντικά αποθέματα πετρελαίου. Αποθέματα υπάρχουν στη λοφώδη εξωτερική προκαρπαθιακή ζώνη και σε όλο το μήκος του τόξου. Ιδιαίτερα πετρελαιοφόρες περιοχές είναι αυτές του Πλοέστι, της Ολτένια και του Νταρμανέστι. Υπάρχουν επίσης λιθανθρακοφόρα στρώματα σε όλη τη χώρα και εξάγεται λιγνίτης στα νότια Καρπάθια και σιδηρομεταλλεύματα στο Βανάτο και πιο βόρεια.

Η Ρουμανία, παρά τους φυσικούς της πόρους, είναι μία από τις πιο αδύναμες οικονομικά χώρες της Ευρώπης, καθώς σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα δοκιμάστηκε από τις πολιτικές επιλογές των κυβερνήσεων της. Μεταπολεμικά, με την επιβολή του καθεστώτος της λαϊκής δημοκρατίας, η Ρουμανία άλλαξε ριζικά τις παραγωγικές δομές της, οι οποίες πριν από τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο χαρακτηρίζονταν από μία τεχνικά καθυστερημένη γεωργία και από μία ασήμαντη βιομηχανία, περιορισμένη σχεδόν αποκλειστικά στον ορυκτό τομέα, που κυριαρχείτο από ξένες εταιρείες, οι οποίες εκμεταλλεύονταν μονοπωλιακά τους φυσικούς πόρους της χώρας. Αμέσως μετά τον πόλεμο, η Ρουμανία βρέθηκε στο

χείλος της οικονομικής καταστροφής, καθώς βίωσε τρία συνεχή χρόνια ξηρασίας, (1945-1947), που προκάλεσαν τεράστια ζημιά στην αγροτική παραγωγή, ενώ παράλληλα οι βιομηχανικές μονάδες έπρεπε να εκσυγχρονιστούν, για να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις και ο πληθωρισμός είχε φτάσει σε υψηλότερα επίπεδα. Η οικονομική ανόρθωση άρχισε να επιτελείται από το 1948 με την εθνικοποίηση των διαφόρων βιομηχανιών και ακολούθησε την αγροτική μεταρρύθμιση του 1945. Για την επίτευξη μίας ταχείας και πολύμορφης ανάπτυξης της οικονομίας, οι κυβερνώντες στράφηκαν προς την εκβιομηχάνιση της χώρας και το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων διατέθηκε στους βασικούς βιομηχανικούς τομείς: παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, μηχανουργία, μεταλλουργία και σιδηρουργία, χημική βιομηχανία. Η βιομηχανική εξάπλωση διευκολύνθηκε και από τον πλούτο πηγών ενέργειας και την αφθονία των πρώτων (α') υλών που διέθετε η χώρα.

Όμως, η έμφαση στη βαριά βιομηχανία, η απαξίωση των καταναλωτικών αγαθών, η υστέρηση στην ανανέωση της τεχνολογίας των εργοστασίων και η κακοδιαχείριση σε αρκετούς τομείς, οδήγησαν στην υπονόμηση των όποιων οικονομικών προσπαθειών και στην κατάρρευση τελικά της ρουμανικής οικονομίας, ύστερα από την πτώση του καθεστώτος του Νικολάε Τσαουσέσκου. Οι κυβερνήσεις που ακολούθησαν, διαπίστωσαν ότι οι παραγωγικοί πόροι είχαν κατασπαταληθεί, η παραγωγικότητα όλων των τομέων της οικονομίας είχε περιοριστεί σημαντικά και οι εξαγωγές είχαν περιοριστεί στο ελάχιστο, με αποτέλεσμα ο πληθωρισμός να έχει φτάσει το 256% στις αρχές του 1994 και περίπου το ήμισυ του πληθυσμού να ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Για την αναστροφή του οικονομικού κλίματος έγινε υποτίμηση του νομίσματος της χώρας, ιδιωτικοποιήθηκαν πολλές κρατικές επιχειρήσεις και συνάφθηκαν δάνεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο είχε βάλει τη χώρα σε καθεστώς επιτήρησης. Αν και οι ξένες επενδύσεις ήταν περιορισμένες, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας ήταν συνεχώς από το 2000 μεγαλύτερος του 4%, κυρίως χάρη στην έντονη εγχώρια δραστηριότητα στον κατασκευαστικό τομέα και στις γεωργικές επενδύσεις. Το 2004, το ΑΕΠ της χώρας ανήλθε στα 171.500 εκατομμύρια δολάρια και η μέση ετήσια κατά κεφαλήν αγοραστική δύναμη στα 7.700 δολάρια, ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης υπολογιζόταν στο 8,1%, ο πληθωρισμός είχε μειωθεί στο 9,6% και η ανεργία έπληττε το 6,3% του εργατικού δυναμικού της Ρουμανίας. Τον ίδιο χρόνο, ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας (γεωργία και κτηνοτροφία) συνέβαλε κατά 13,1% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ και απασχολούσε το 31,6% του εργατικού δυναμικού, ο δευτερογενής τομέας (βιομηχανία) κατά 33,7% και απασχολούσε το 30,7% του εργατικού δυναμικού και ο τριτογενής τομέας (υπηρεσίες) κατά 53,2% και απασχολούσε το 37,7% του εργατικού δυναμικού.

Παρά τα μακροοικονομικά οφέλη, όμως και τη συνεχή ανάπτυξη, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ρουμανίας εξακολουθεί να ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας

(28,9% το 2002), ενώ η διαφθορά και η γραφειοκρατία στον δημόσιο τομέα συνεχίζουν να αποτελούν ανασχετικούς παράγοντες στην περαιτέρω οικονομική πρόοδο της χώρας. Ελπίδα της Ρουμανίας για ένα καλύτερο οικονομικά αύριο αποτελεί η προοπτική ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007.

Γεωργία και Δασικός Πλούτος

Η ρουμανική γεωργία στις παραμονές του Β' Παγκόσμιου πολέμου παρουσίαζε έντονα σημάδια καθυστέρησης και ο εκσυγχρονισμός της έλαβε πρωτεύοντα ρόλο στη ρουμανική οικονομική πολιτική τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Για την εξαφάνιση των προπολεμικών φεουδαρχικών καταλοίπων αποφασίστηκε μία αγροτική μεταρρύθμιση (22 Μαρτίου 1945), με την οποία μεταβιβάστηκαν 11.000.000 στρέμματα στους αγρότες και στη συνέχεια βελτιώθηκε ο τεχνολογικός εξοπλισμός, επεκτάθηκε η μηχανοποίηση της εργασίας, κατασκευάστηκαν νέα αρδευτικά έργα και προτάθηκε η χρήση λιπασμάτων και καλύτερων ποικιλιών φυτών για τις καλλιέργειες, με αποτέλεσμα να υπάρξει αξιόλογη πρόοδος. Παράλληλα, έως το 1962, το μεγαλύτερο μέρος των αγροτικών εκτάσεων της χώρας είχε περιέλθει σε αγροτικούς συνεταιρισμούς. Όμως, η μετατόπιση του κέντρου βάρους της οικονομικής πολιτικής στην εκβιομηχάνιση της χώρας, οδήγησε σε νέα υστέρηση, με αποτέλεσμα ακόμη και την εμφάνιση περιπτώσεων σημαντικής έλλειψης τροφίμων κατά τη δεκαετία του 1980.

Μετά την πτώση του καθεστώτος του Τσαουσέσκου, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα επιστροφής της γης των αγροτικών συνεταιρισμών (περίπου 90% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων) σε ιδιώτες αγρότες, το οποίο στα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχε ολοκληρωθεί σε ποσοστό 80%, με αποτέλεσμα οι επενδύσεις στη γεωργία να αποτελέσουν σημαντικό μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας.

Αν και οι δασικοί πόροι της Ρουμανίας έχουν περιοριστεί αρκετά, εξαιτίας της εντατικής εκμετάλλευσης κατά το παρελθόν, περισσότερο από το 1/4 της έκτασης της χώρας εξακολουθεί να καλύπτεται από δάση (περίπου το 28% της επιφάνειάς της), ιδιαίτερα στα ανάγλυφα των Τρανσυλβανικών Άλπεων. Τα πλέον διαδεδομένα δέντρα είναι η οξιά (38%), τα κωνοφόρα (27%) και η δρυς (18%). Η παραγόμενη ξυλεία εξάγεται κατά ένα μέρος, ενώ κατά ένα άλλο μέρος της τροφοδοτεί πολυάριθμα πριονιστήρια και βιομηχανικές εγκαταστάσεις στη χώρα. Το 2003 η υλοτομία απέφερε συνολικά 18.900.000 κυβικά μέτρα ξυλείας.

Κτηνοτροφία και Αλιεία

Η κτηνοτροφία αποτελούσε παλαιότερα την κυριότερη πηγή εσόδων των κατοίκων της Ρουμανίας, αλλά και σήμερα ακόμα προσφέρει μεγάλες ποσότητες τροφίμων

και α' υλών για τη βιομηχανία. Συστηματική είναι η εκτροφή των προβάτων για το γάλα, το κρέας και το μαλλί τους, αλλά και ο αριθμός των βοοειδών, των χοίρων και των κοτόπουλων έχει παρουσιάσει την τελευταία δεκαετία σημαντική αύξηση. Το 2003, το ζωικό κεφάλαιο της χώρας περιλάμβανε περίπου 7.310.000 πρόβατα, 2.880.000 βοοειδή, 3.950.000 χοίρους και 86.200.000 κοτόπουλα.

Βιομηχανία, Ορυκτός Πλούτος και Ενέργεια

Η βιομηχανική παραγωγή στη Ρουμανία σημείωσε το 2004 άνοδο κατά 4%, με τις εργοστασιακές μονάδες της να επικεντρώνονται στις σιδηροκατασκευές (Γαλάτσι, Χουνεντοάρα, Οτσελούλ, Ρόσου, Ρομάν, κ.ά.) και την ετήσια παραγωγή χάλυβα να ανέρχεται στα μέσα της δεκαετίας του 1990 στους 5.800.000 τόνους, κατά πολύ μειωμένη σε σχέση με το παρελθόν (13.900.000 τόνοι στα τέλη της δεκαετίας του 1980), αλλά ιδιαίτερα σημαντική.

Ανεπτυγμένη είναι επίσης η μεταλλουργία του αλουμινίου, του μολύβδου και του χαλκού, ενώ η Ρουμανία παράγει και εξαρτήματα για τη βιομηχανία του πετρελαίου, τρακτέρ και γεωργικά μηχανήματα, αυτοκίνητα κ.ά.. Η χημική βιομηχανία αποτελεί επίσης σημαντικό παράγοντα στην οικονομία της χώρας, με κύριο προϊόν της τα χημικά λιπάσματα, η ετήσια παραγωγή των οποίων ανέρχεται στους 1.100.000 τόνους, όπως και οι βιομηχανίες τσιμέντου (ετήσια παραγωγή 5.900.000 τόνοι), ξύλου, οικιακών συσκευών (ψυγεία, ραδιόφωνα, τηλεοράσεις, κ.λπ.), μεταποίησης και τυποποίησης τροφίμων και υφασμάτων.

Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη της ρουμανικής βιομηχανίας, είναι ο άφθονος ορυκτός πλούτος της χώρας, που μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνει κοιτάσματα πετρελαίου, φυσικού αερίου, άνθρακα, σιδήρου, χαλκού, βωξίτη, ψευδαργύρου, λιγνίτη και ορυκτού άλατος. Ο σημαντικότερος οικονομικός πόρος εξακολουθεί να προέρχεται από το πετρέλαιο (το 2004 η ημερήσια παραγωγή ανερχόταν στα 128.000 βαρέλια), παρότι τα αποθέματα της χώρας εκτιμάται ότι πλησιάζουν να εξαντληθούν. Τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου (το 2003 η ετήσια παραγωγή του υπολογιζόταν στα 12,6 δισ. κ.μ.) βρίσκονται ως επί το πλείστον κατά μήκος των νότιων Καρπαθίων (Πλοέστι, Μπολντέστι, Πιτέστι, κ.ά.), ενώ τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει και η εκμετάλλευση κοιτασμάτων στον Εύξεινο Πόντο. Τα σημαντικότερα κοιτάσματα άνθρακα και σιδηρομεταλλεύματος βρίσκονται στο δυτικό μέρος των Τρανσυλβανικών Άλπεων και η ετήσια παραγωγή της Ρουμανίας ανερχόταν το 2001 στους 30.000.000 τόνους άνθρακα και 70.000 τόνους σιδήρου, ενώ στα Καρπάθια υπάρχουν πλούσια κοιτάσματα ορυκτού άλατος (η ετήσια παραγωγή ανέρχεται στους 2.200.000 τόνους).

Συγκοινωνίες, Μεταφορές και Εμπόριο

Το ρουμανικό σιδηροδρομικό δίκτυο έχει βελτιωθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, για να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες και εκτείνεται σε συνολικό μήκος 11.385 χλμ., εκ των οποίων τα 3.888 χλμ. είναι ηλεκτροδοτημένα. Εξακολουθεί όμως, να εκφράζει τις ανισότητες στην ανάπτυξη των διαφόρων περιοχών της χώρας, με την περιοχή του Βανάτου κοντά στην Ουγγαρία και την Αυστρία να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πυκνότητα, ενώ η φτωχή και απόκεντρη Δοβρουτσά έχει και το μικρότερο μήκος σιδηροδρομικών γραμμών. Στην πραγματικότητα υπάρχουν δύο δίκτυα, το ένα εντός και το άλλο εκτός των Καρπαθίων, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με 7 υπερκαρπαθικές γραμμές.

Σημαντικές, αλλά όχι επαρκείς, βελτιώσεις, έχουν πραγματοποιηθεί και στο οδικό δίκτυο της Ρουμανίας, το οποίο εκτείνεται σε συνολικό μήκος 198.755 χλμ., εκ των οποίων όμως μόνο τα 100.173 χλμ. είναι ασφαλτοστρωμένα. Η ανεπάρκεια του οδικού δικτύου αντισταθμίζεται έως έναν βαθμό από τις υδάτινες οδούς, συνολικού μήκους 1.731 χλμ. και η κίνηση επάνω στον Δούναβη σημειώνει συνεχή αύξηση, αν και έχει κυρίως τοπικό χαρακτήρα, εξαιτίας των πολλών δυσκολιών, που οφείλονται σε φυσικά εμπόδια και στις εκάστοτε πολιτικές συνθήκες. Τα κυριότερα ποτάμια λιμάνια είναι το Γαλάτσι και η Βράιλα και ακολουθούν η Τσερναβόντα, η Καλαράσι, η Ολτενίτα, το Γκιουργκίου και η Ντρομπέτα-Τούρνου Σεβερίν. Ο μικρός ρουμανικός εμπορικός στόλος (34 πλοία με ρουμανική σημαία και 39 εγγεγραμμένα σε σημαίες άλλων κρατών το 2005) διαθέτει στον Εύξεινο Πόντο μόνο το λιμάνι της Κωνσταντζας, το οποίο έχει εκσυγχρονιστεί και είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα μέσα για τη φόρτωση και την εκφόρτωση εμπορευμάτων. Τις αεροπορικές συγκοινωνίες εξυπηρετεί ο κρατικός αερομεταφορέας TAROM (Transporturi Aeriene Romane) και η ιδιωτική εταιρεία LAR. Κύριο αεροδρόμιο είναι το Οτοπένι του Βουκουρεστίου, ενώ το 2004 υπήρχαν συνολικά 61 αεροδρόμια σε ολόκληρη τη χώρα και ένα ελικοδρόμιο.

Το εμπορικό ισοζύγιο της Ρουμανίας είναι παθητικό και η χώρα εισάγει κυρίως μηχανήματα και βιομηχανικό εξοπλισμό, καύσιμα, πρώτες (α') ύλες, χημικά και αγροτικά προϊόντα, υφάσματα και προϊόντα ένδυσης και υπόδησης. Οι περισσότερες εισαγωγές προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ιταλία (18,3% το 2004), η Γερμανία (17,9%), η Γαλλία (7,2%) και η Αυστρία (5,5%), από χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ, όπως η Ρωσία (5,7%) και από τη γειτονική Ουγγαρία (6,1%).

Από την άλλη πλευρά, η Ρουμανία εξαγει κυρίως καύσιμα, ορυκτά, μεταλλουργικά, χημικά και αγροτικά προϊόντα, μηχανήματα και υφάσματα, με κύριο προορισμό των προϊόντων, τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ιταλία (20,9% το 2004), η Γερμανία (15,4%), η Γαλλία (7,2%), η Αγγλία (6,1%) και η Αυστρία (5%).

Νόμισμα και Τράπεζες

Εθνικό νόμισμα της Ρουμανίας είναι το LEU (λέι) ή αλλιώς RON (1 ευρώ = περίπου 4.87 λέι) και τα Λεπτά (cents) αναφέρονται σε Bani (μπάνι). Η Εθνική Τράπεζα της Ρουμανίας, η οποία ιδρύθηκε το 1880, έχει την ευθύνη για την έκδοση νομισμάτων και εποπτεύει το τραπεζικό σύστημα της χώρας, ενώ λειτουργούν επίσης μία αγροτική τράπεζα, μία τράπεζα επενδύσεων και άλλες εμπορικές τράπεζες.

*(Πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki/Ρουμανία>.)

2.3) Γενικά χαρακτηριστικά – Οικονομικά και λοιπά μεγέθη

Έκταση	238.391 τ.χλμ.
Πληθυσμός	19.410.000 (έτος 2020). Αστικός πληθυσμός : 54,9% Αγροτικός-ημιαστικός 45,1%
Μεταβολή πληθυσμού	Μετά το 1990, η μεταβολή πληθυσμού είναι αρνητική. Η περιορισμένη γεννητικότητα και η μετανάστευση κυρίως στη Δυτική Ευρώπη δεν επέτρεψαν την αύξηση του πληθυσμού.
Ενεργός Πληθυσμός	8,597 εκ. άτομα (1.1.2018) Απασχολούμενοι : 8,449 εκ. άτομα Άνεργοι : 443.000
Εθνότητες	Ρουμάνοι (88,9%), (83,4%), Ούγγροι (6,5%), (6,1%), Αθίγγανοι (3,3%), άλλοι (1,3%)
Θρησκεία	Ορθόδοξοι (86,7%), (81,9%), Προτεστάντες 6,4%, Ρωμαιοκαθολικοί 4,7%, 4,3%, άλλοι 0,9
Κυριότερα αστικά κέντρα	Βουκουρέστι: 2.101.413 κάτοικοι, πρωτεύουσα και το κυριότερο εμπορικό και πολιτικό κέντρο. Ακολουθούν: Ιάσιο (364.381), Τιμισοάρα (331.927), Cluj-Napoca (321.754), Κωσταντζα (316.649), Craiova (304.030), Γαλάτσι (303.205), Brasov (290.283)
Εθνικό νόμισμα	Λέι Ρουμανικό (RON). Μέση ισοτιμία Νοέμβρη 2020 Ευρώ / Ron : 1€ = 4,87λει
Πολίτευμα	Ημιπροεδρική Δημοκρατία. Η Ρουμανία αποτελεί ένα εθνικό ανεξάρτητο κράτος

	οργανωμένο στο πλαίσιο της Δημοκρατίας. Το σύνταγμα υιοθετήθηκε το 1991 και αναθεωρήθηκε το 1993.
Νομοθετικά Σώματα	Υπάρχουν δύο νομοθετικά Σώματα: α) το Κοινοβούλιο και β) την Γερουσία. Πρόκειται για ισοδύναμα νομοθετικά σώματα. Τα εν λόγω νομοθετικά σώματα έχουν ισοδύναμες εξουσίες και οι εκλογές εκτελούνται ταυτοχρόνως.
Διοικητική Διάρθρωση	Η Ρουμανία, παρά το γεγονός ότι αποτελεί ένα κράτος συγκεντρωτικό, εν τούτοις η τοπική διοικητική και οικονομική αυτονομία είναι αναγνωρισμένη από τον νόμο του 2006 και οι γενικοί γραμματείς της αυτοδιοίκησης δεν είναι πλέον διορισμένοι από τον νομάρχη, αλλά από τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η χώρα διαιρείται σε 42 περιφέρειες (αυτοδιοικούμενα διαμερίσματα), καθώς και σε 8 περιφέρειες ανάπτυξης. Οι Δήμαρχοι και οι πρόεδροι των αυτοδιοικητικών συμβουλίων εκλέγονται απευθείας με ονομαστική ψηφοφορία σε ένα γύρο, ενώ τα συμβούλια εκλέγονται σε δύο γύρους.
Οδικό δίκτυο	Εθνικό δίκτυο μήκους 86.080 χλμ, αλλά μόνο 747 χλμ. αυτοκινητοδρόμων (2016). Αναμένεται επέκτασή τους κατά 2.000 χλμ μέχρι το 2020. Το δίκτυο αυτοκινητοδρόμων που συνδέει την πρωτεύουσα με τις κυριότερες πόλεις της Ρουμανίας είναι ικανοποιητικό. Αντίθετα, οι περιφερειακοί δρόμοι που συνδέουν την περιφέρεια είναι φτωχοί σε υποδομές και χρήζουν προσοχής.
Μεταβολή ΑΕΠ	4,3 % Q3 2018/ Q3 2017
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	9.546 ευρώ 2017 (στοιχεία Eurostat) Συμμετοχή κλάδων στο ΑΕΠ : Γεωργία 4,2 % Βιομηχανία 33,2 % και Υπηρεσίες 64,4 %

Δημοσιονομικό έλλειμμα	2,2 % Οκτ. 2018
Εξωτερικό χρέος	634 εκάτ. Ευρώ Ιαν.-Οκτ. 2018
Ανεργία	4 % Νοεμ. 2018
Μέσος μηνιαίος μεικτός μισθός	893 ευρώ (δημόσιος τομέας) , 553 ευρώ (ιδιωτικός τομέας) Δεκ. 2018
Κατώτατος μισθός	446 ευρώ Ιαν. 2019
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από το 1990-Νοεμ. 2018	76,15 δις ευρώ
ΑΞΕ ως % επί του ΑΕΠ	2,3 % Ιαν.-Οκτ. 2018
ΑΞΕ μεταβολή	10 % 10μηνο 2018/ 10μηνο 2017
Βιομηχανική παραγωγή	4,9 % Νοεμ. 2018
Πληθωρισμός	3,23 % 2017
Εξαγωγές	57,385 δις. € (2016), 62,641 δις. € (2017) 54,6 δις. € (2015), 57,3 δις. € (2016) 52,5 δις. € (2014), 54,6 δις. € (2015)
Εισαγωγές	67,342 δις. € (2016), 75,98 δις. € (2017) 63,0 δις. € (2015), 67,342 δις. € (2016) 58,5 δις. € (2014), 63,0 δις. € (2015)
Αγορά της Ρουμανίας – Διάκριση μεριδίου ανά περιοχή	Το Βουκουρέστι αποτελεί το πολιτικό και εμπορικό κέντρο της χώρας. Η Ρουμανία αποτελεί χώρα με ανισότητες. Το 10% του πληθυσμού κατέχει το 30% του πλούτου της χώρας. Κατά μέσο όρο, οι μισθοί είναι κατά 50% υψηλότεροι στο Βουκουρέστι από ότι στην επαρχία.
Συμμετοχή Ρουμανίας σε Διεθνείς Οργανισμούς	-Ένταξη στην Ε.Ε. από 1.1.2007 -Μέλος NATO, BIS, BSEC, CE, EAPC, EBRD, ECB, EIB, ESA, FAO, G-9, IAEA,

	IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IFAD, IFRC, IHD, ILD, IMF, IMO, IMSO, OIF, INTERPOL, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAIA, MIGA, MONUSCO, OIF, OPC, NSG, VCOIF, OPCW, OSCE, PCA, SELEC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIL, UNINDO, UPU, WCO, WFTU, WIPO, WTO
Εκπαίδευση - Ιντερνετ	Υπάρχουν περίπου 550.000 φοιτητές στην χώρα. Το 97% των Ρουμάνων μαθητών στα σχολεία διδάσκονται τουλάχιστον 2 ξένες γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά). Η Ρουμανία διαθέτει την υψηλότερη ταχύτητα διαδικτύου στην Ε.Ε. (peak connection).

*(Πηγή: Invest Romania, BNR , INS)

Η βαλκανική αυτή χώρα εξελίσσεται σε «Ελ ντοραντο» για τις Ελληνικές επιχειρήσεις καθώς η διαρκής αύξηση του ΑΕΠ και η χαμηλή ανεργία αρχίζει και φέρνει πλέον και αυξήσεις στους μισθούς ενισχύοντας την κατανάλωση. Η Ρουμανία είναι χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 01.01.2007, αλλά δεν είναι μέλος της Ευρωζώνης. Έχει έκταση 238.391 τ. χλμ (9η σε μέγεθος μεταξύ των κρατών μελών) και περίπου 20 εκ. κατοίκους (έτος 2020). Κατέχει το προνόμιο της εκμετάλλευσης των εκβολών του Δούναβη που συνδέει την Μαύρη Θάλασσα με την Κεντρική Ευρώπη, διασχίζοντας 10 κράτη (Γερμανία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Σερβία, Βουλγαρία, Σλοβακία, Κροατία, Ουκρανία, Μολδαβία, Αυστρία). Η μορφολογία του εδάφους είναι κατά 60% πεδινή και κατά 40% ορεινή. Η χώρα διακρίνεται για τον ορυκτό πλούτο της με σημαντικά αποθέματα πετρελαίου, φυσικού αερίου, χαλκού, χρυσού κλπ. Ο πληθυσμός είναι κατά 53,8% αστικός και κατά 46,2% αγροτικός και ημιαστικός. Ο ρυθμός ανάπτυξης της χώρας από το 2000 έως το 2008 ήταν θετικός με μέσο όρο 6,3%. Ακολούθησε η οικονομική κρίση, η οποία επέφερε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης (-6,6% το 2009), ενώ τα μέτρα που ελήφθησαν, εν συνεχεία, από την κυβέρνηση και την Κεντρική Τράπεζα της χώρας επέφεραν επανεκκίνηση της οικονομίας και θετικό ρυθμό ανάπτυξης. Το 2010, στο πλαίσιο χρηματοδότησης από διεθνείς δανειστές, εφαρμόστηκε πρόγραμμα λιτότητας (μείωση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων κατά 25%, μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 15%, αύξηση του ΦΠΑ από 19% σε 24%). Το 2011 υπήρξε θετική μεταβολή του ΑΕΠ στο επίπεδο +2,3%. Έκτοτε, σημειώνεται θετική μεταβολή του ΑΕΠ και ιδιαίτερα το 2013 και 2016 ο ρυθμός ανάπτυξης της ρουμανικής οικονομίας ήταν από τους

υψηλότερους μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι +3,5% και +4,8% αντίστοιχα. Η θετική μεταβολή του ΑΕΠ που καταγράφεται τα τελευταία 5 έτη, είναι δυνατόν να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η οικονομία της χώρας δύναται να αυτοχρηματοδοτηθεί, κυρίως λόγω του χαμηλού ελλείμματος προϋπολογισμού, του χαμηλού δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ καθώς και του μικρού ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών. Η θετική αύξηση του ΑΕΠ κατά το 2016 οφειλόταν κατά κύριο λόγο στην αξιόλογη αύξηση της εσωτερικής κατανάλωσης, η οποία προέκυψε από την ελάφρυνση της φορολογίας, την αύξηση των μισθών και συντάξεων, ιδιαίτερα στον δημόσιο τομέα, καθώς και το χαμηλό επίπεδο των επιτοκίων. Επιπλέον, η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε σε σχέση με το 2015, εξαρτώμενη σε μεγάλο βαθμό από τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας. Κυριότερος παράγοντας που επηρέασε την θετική μεταβολή του ΑΕΠ το 2016 ήταν η υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων φορολογικής πολιτικής και η αύξηση του ποσοστού απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων, που επηρέασαν με την σειρά τους την ενδυνάμωση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Αναφέρουμε ενδεικτικά την μείωση του συντελεστή ΦΠΑ από 24% σε 9% για τα είδη διατροφής από 1.6.2015 και την θέση σε εφαρμογή μειωμένου γενικού συντελεστή ΦΠΑ από 24% σε 20% από 1.1.2016 και 19% από 1.1.2017, τα οποία απετέλεσαν μέτρα ενίσχυσης της κατανάλωσης των νοικοκυριών. Το ΑΕΠ για το 2018 διαμορφώθηκε στο 4,1 % εξαιτίας της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης στο 5,6 % ενώ τα κυβερνητικά έξοδα σημείωσαν ανάκαμψη 7,7 % , οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,6 % ενώ οι εισαγωγές 7,2 % . Ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης στην Ρουμανία διαμορφώθηκε στο 3,07 % από το 1996-2018 με υψηλότερο ποσοστό 10,7 % το Q2 2008 και χαμηλότερο το -8,30 % στο Q2 2009.

Εξέλιξη και ανάλυση βασικών οικονομικών μεγεθών

Η οικονομία της Ρουμανίας: Βασικοί Μακροοικονομικοί Δείκτες

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Μακροοικονομικοί Δείκτες										
Πραγματικό ΑΕΠ (% από έτος σε έτος) Πηγή: INS	7,3	-6,6	-1,1	2,3	0,6	3,5	2,8	3,7	4,8	6,9
Πραγματικό ΑΕΠ (% από έτος σε έτος) Πηγή:	10,3	-6,3	-0,2	1,6	1,1	3,9	3,5	4,4	5,1	5,1*

Eurostat										
Πληθωρισμός (% μέσος ετήσιος) Πηγή: INS	+7,9	+5,6	+6,1	+5,8	+3,33	+3,98	+1,1	-0,6	-1,5	+3,23
Πληθωρισμός (% μέσος ετήσιος) Πηγή: Eurostat	+7,9	+5,6	+6,1	+5,8	+3,4	+3,2	+1,4	-0,4	-1,1	-1,1
Έλλειμμα Προϋπολογισμού Πηγή: Eurostat	-5,5	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	1,4	-0,8	-3,0	-2,9
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή μεθοδολογία)	13,4	23,6	30,5	34,7	38,0	37,8	39,4	38	37,6	35,7
Εξωτερικό χρέος						98,069 δισ €	94,744 δισ €	90,434 Δισ €	92,532 δισ €	94,δισ €
Εξαγωγές Προϊόντων (ετήσια μεταβολή %)	14,1	-13,8	28,5	21,2	-0,5	10,0	5,90	4,1	5,1	9,2
Ισοζύγιο	11,6	4,2	4,4	4,5	4,4	1,1	0,5	2,3	2,2	3,5
Επιτόκια και Ισοτιμία										
Επιτόκιο	10,2	8,00	6,25	6,00	5,25	3,5	2,75	1,75	1,75	1,75
Νομισματικής Πολιτικής Κεντρικής Τράπεζας Ρουμανίας - BNR (% τέλος του έτους)	5									
Μέση ισοτιμία	3,68	4,24	4,21	4,24	4,46	4,42	4,48	4,45	4,4908	4,66

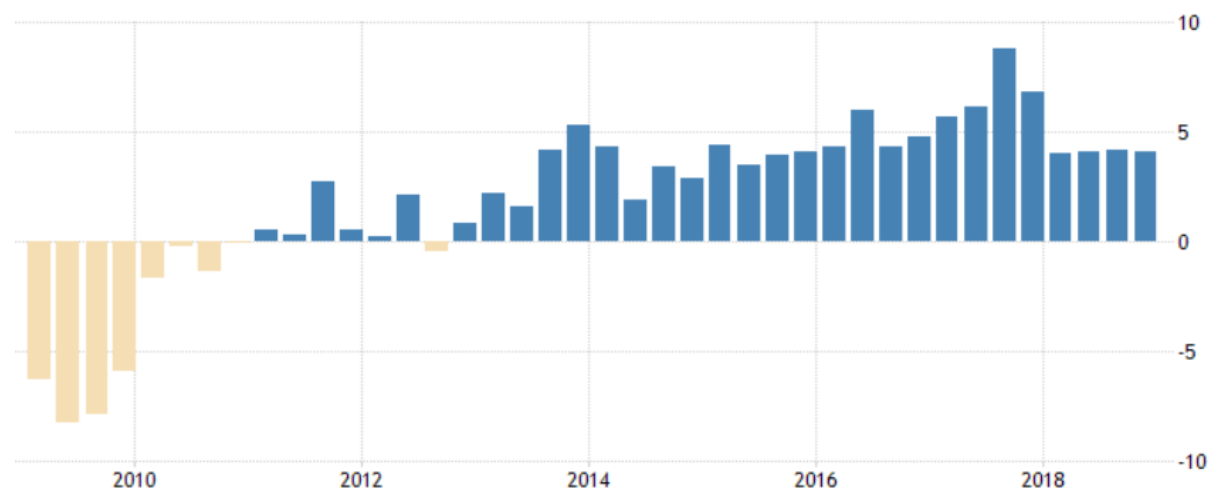
LEI/EUR											
Δείκτες Αγοράς Εργασίας											
Ποσοστό Ανεργίας (%, τέλος του έτους)	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0	7,1	6,4	6,7	5,5%	5,5%	

*(**Πηγές:** Υπουργείο Οικονομικών Ρουμανίας, INS, BNR, Eurostat)

Μέσος Μηνιαίος Μισθός το 2017	3.370 Ron ήτοι περίπου 723 ευρώ το μήνα
Κατώτατος Μισθός	1.900 Ron από 01.01.2018 από 1.450 Ron περίπου από 01.02.2017 , δηλαδή περίπου 407 ευρώ τον μήνα.

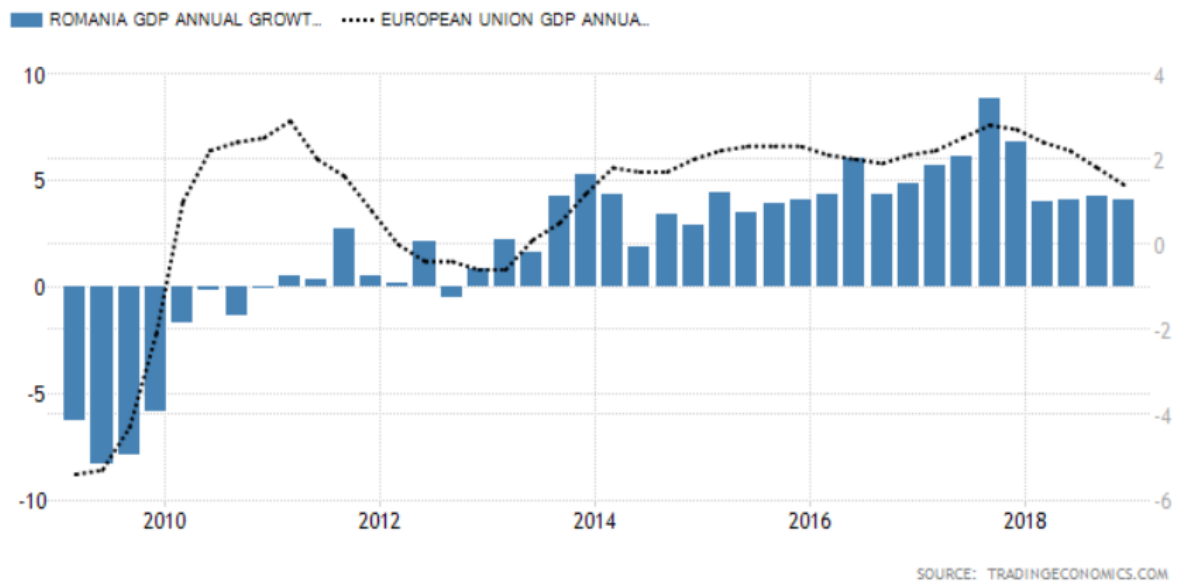
*(**Πηγή:** Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας (INS))

ΑΕΠ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ 2009-2019

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΕΠ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 2009-2019

2.4) Ευκαιρίες στην αγορά της Ρουμανίας - Προκλήσεις της αγοράς.

Η γεωγραφική εγγύτητα της Ρουμανίας με την Ελλάδα, το μεγάλο μέγεθος της χώρας και της αγοράς διευκολύνει την ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών και επιχειρηματικής συνεργασίας, όπως:

- ❖ **συνεργασία στον τομέα γεωργίας, παραγωγής και επεξεργασίας τροφίμων και ποτών.**

Λόγω ανεκμετάλλετων πρώτων υλών και ύπαρξης καλής ποιότητας, αλλά μη τυποποιημένων, γεωργικών προϊόντων (λαχανικών, φρούτων και κρασιού), ο τομέας παραγωγής και επεξεργασίας τροφίμων παρουσιάζει ευκαιρίες επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.

- ❖ **συμμετοχή σε χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε.**

Η Ρουμανία αναμένεται να λάβει 40 δις ευρώ από την Ε.Ε κατά την περίοδο 2014-2020 (αύξηση 18% σε κονδύλια σε σύγκριση με την περίοδο 2007-2013 και με ίδια χρηματοδότηση ύψους 8,9 δις ευρώ). Οι ελληνικές συμβουλευτικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στον εν λόγω τομέα.

- ❖ **συμμετοχή σε χρηματοδοτικά προγράμματα της Ρουμανίας:**

Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία για την ανάπτυξη (δεν υφίσταται ενιαίος αναπτυξιακός νόμος), δίδεται η δυνατότητα επιδότησης κατά 50% και πλέον νέων θέσεων εργασίας. Παρέχονται κίνητρα σε νέες επενδύσεις στο πλαίσιο λειτουργίας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών πάρκων (παραχώρηση υποδομών και δικτύων κλπ.) και σχεδιάζονται συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα μικρομεσαίων επιχειρήσεων (με παροχή κρατικών εγγυήσεων-επιδότησεων θέσεων εργασίας). Επίσης, απαλλάσσονται της φορολογίας τα κεφάλαια, που επανεπενδύονται, εφαρμόζεται ενιαίος φορολογικός συντελεστής 16% και ισχύει ελαστικότητα για τα εργασιακά ζητήματα.

❖ Κατασκευές

Παρά την οικονομική κρίση, που επηρέασε την χώρα από τον Ιούλιο του 2010, ο τομέας αυτός παρουσιάζει ανάπτυξη σε μεγάλα έργα υποδομής, τα οποία χρηματοδοτούνται από διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς (ΕΕ, Παγκόσμια Τράπεζα κλπ).

❖ υπηρεσίες τουρισμού

Η γεωγραφική θέση της Ρουμανίας, η διατήρηση άριστων πολιτικών και οικονομικών σχέσεων και η αύξηση του επιπέδου ζωής των ρουμανικών νοικοκυριών συνηγορούν προς την κατεύθυνση αύξησης του τουριστικού ρεύματος προς Ελλάδα τα προσεχή έτη. Έτσι, παρά το γεγονός ότι τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της χώρας μας δείχνουν ένα τουριστικό ρεύμα 540.289 ατόμων το 2015 με τουριστικό συνάλλαγμα άνω των 150 εκατ. Ευρώ, εν τούτοις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους ταξιδιώτες 12 με ίδιο μέσο, υπολογίζεται ότι οι ρουμάνοι τουρίστες στην χώρα μας έφθασαν τους 1.100.000 το 2015 (από περίπου 800.000 το 2014).

❖ δίκτυα διανομής

Δεδομένης της υπό διαμόρφωση κατάστασης στον κλάδο, επιβάλλεται η άμεση δραστηριοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς μέσω νέων δικτύων διανομής στην χώρα, προωθούνται καλύτερα τα προϊόντα. υπάρχουν, επίσης, ευκαιρίες στον τομέα ιδιωτικών ιατρικών κέντρων, στον τομέα συμβουλευτικών εταιρειών καθώς και στον τραπεζικό τομέα.

*(Πηγή: http://portal.tee.gr/portal/page/portal/INTER_RELATIONS/int-eng/news-from/embassies/ROMANIA-ETHSIA%202017.pdf)

2.5) Στρατηγική Εισόδου στην αγορά

Η επιτυχής επιχειρηματική δραστηριοποίηση στην αγορά της Ρουμανίας εξαρτάται από την επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής εκ μέρους των διοικήσεων των ελληνικών επιχειρήσεων (εξαγωγές, ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας, αξιοποίηση δικτύων διανομής, κοινοπραξίες, κλπ). Δεδομένης της γεωγραφικής εγγύτητας και του μεγάλου μεγέθους της αγοράς (η δεύτερη πλέον σημαντική αγορά των ανατολικών χωρών μετά την Πολωνία), οι ελληνικές εταιρείες θα πρέπει να είναι έτοιμες να καλύψουν τις ποσότητες ζήτησης για την αγορά της Ρουμανίας και να διασφαλίζουν τη σταθερή προμήθεια των προϊόντων τους. Συνήθως τα αρχικά σημεία έναρξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για τις ξένες εταιρείες είναι το Βουκουρέστι, η Κωσταντζα, η Τιμισοάρα και η Κραϊόβα, που αποτελούν τις πόλεις με το μεγαλύτερο πληθυσμό και τα επιχειρηματικά κέντρα της χώρας. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκαν καλά οργανωμένα δίκτυα διανομής, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, τα οποία επεκτείνονται σιγά-σιγά σε άλλα σημεία. Πάντως, η εξεύρεση εισαγωγέα αποτελεί το πρώτο και κυριότερο βήμα για την είσοδο στην αγορά. Για την προώθηση των προϊόντων τους οι Ελληνικές επιχειρήσεις μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των κάτωθι εναλλακτικών:

I. Συνεργασία με αντιπροσώπους – διανομείς. (Επιλογή ενός αντιπροσώπου)

Αυτή δεν είναι η συνήθης πρακτική στην Ρουμανία για τις ξένες εταιρείες, καθώς αποφεύγουν να στηριχθούν αποκλειστικά στις υπηρεσίες ενός αντιπροσώπου. Η πλέον κοινή στρατηγική για την είσοδο στην αγορά της Ρουμανίας είναι η επιλογή ενός ή περισσότερων διανομέων (ανάλογα με το προϊόν).

II. Ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας / υποκαταστήματος - θυγατρικής εταιρείας - κοινοπραξιών (joint ventures).

❖ Ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας

Το πλεονέκτημα της ίδρυσης Γραφείου Αντιπροσωπείας για τις ξένες εταιρείες είναι η στενότερη συνεργασία με τους τελικούς καταναλωτές και ο καλύτερος έλεγχος της προώθησης και διανομής των προϊόντων τους. Παρόλα αυτά, τα Γραφεία Αντιπροσωπείας δεν δύνανται να εκτελέσουν εμπορικές δραστηριότητες

οιασδήποτε μορφής (πωλήσεις, άνοιγμα τραπεζικών εμπορικών λογαριασμών, παραγωγή προϊόντων ή προσφορά υπηρεσιών), σύμφωνα με την ρουμανική νομοθεσία.

❖ Ίδρυση θυγατρικής εταιρείας στην Ρουμανία

Η ίδρυση εταιρείας στην Ρουμανία αποτελεί την πλέον προχωρημένη μορφή προώθησης προϊόντων στην αγορά, αφού προβλέπει ολοκληρωμένο έλεγχο στον τομέα της διαδικασίας πωλήσεων, από την εισαγωγή μέχρι τις τελικές πωλήσεις. Σύμφωνα με το ρουμανικό δίκαιο, η θυγατρική έχει ξεχωριστή νομική προσωπικότητα από την μητρική εταιρεία. Έχει δική της περιουσία, διακριτή από την περιουσία της μητρικής εταιρείας και μπορεί να συναλλάσσεται με τρίτους στο όνομά της. Ιδρύεται σύμφωνα με τους κανόνες ίδρυσης οποιασδήποτε ρουμανικής εταιρείας. Βάσει της ρουμανικής νομοθεσίας για τις ξένες επενδύσεις, η δημιουργία θυγατρικής πραγματοποιείται με απόφαση της μητρικής εταιρείας. Το καταστατικό μίας θυγατρικής εταιρείας πρέπει να περιλαμβάνει:

- ✚ Τον καθορισμό της θυγατρικής και της μητρικής εταιρείας
- ✚ Τη νομική μορφή της ξένης εταιρείας
- ✚ Τον τόπο εγκατάστασης της θυγατρικής στη Ρουμανία
- ✚ Το αντικείμενο δραστηριότητας
- ✚ Την έδρα της ξένης εταιρείας
- ✚ Τη σύνθεση, το ποσό και τη μεταβίβαση κεφαλαίου της θυγατρικής
- ✚ Τις διαδικασίες και τα όργανα διαχείρισης της θυγατρικής

Η λειτουργία μίας θυγατρικής εταιρείας: Η θυγατρική εταιρεία είναι μία υποδιαίρεση της ξένης εταιρείας. Ενεργεί στο όνομα και κατ' εντολή της ξένης εταιρείας. Η μητρική εταιρεία αναλαμβάνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο, όπως και την ευθύνη όλων των πράξεων της θυγατρικής εταιρείας. Η θυγατρική διευθύνεται από ένα Διευθυντή, που ορίζεται από την μητρική εταιρεία.

Η διάλυση μίας θυγατρικής εταιρείας διέπεται από την ρουμανική νομοθεσία για τις ξένες επενδύσεις και δύναται να πραγματοποιηθεί μετά την πάροδο της διάρκειας της εγγραφής. Σε περίπτωση μη λήξης της διάρκειας, είναι δυνατή η διάλυση της θυγατρικής με απόφαση της μητρικής. Τα δικαιολογητικά, που απαιτούνται από το Εθνικό Εμπορικό Μητρώο στην περίπτωση αυτή είναι:

- ✚ Αίτηση διάλυσης
- ✚ Απόφαση διάλυσης από το νομικό πρόσωπο
- ✚ Πιστοποιητικό εγγραφής – ίδρυσης εταιρείας

- ✚ Πιστοποιητικό εγγραφής ίδρυσης θυγατρικής
- ✚ Εξουσιοδότηση του εκπροσώπου της εταιρείας για διάλυση της θυγατρικής

❖ Ίδρυση κοινοπραξίας

Παρότι η πρακτική της δημιουργίας επιχειρηματικών κοινοπραξιών θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο επιτυχούς επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στην Ρουμανία, είναι προτιμότερο η διαχείριση να βρίσκεται υπό τον έλεγχο ελληνικού κεφαλαίου. Σε περίπτωση που το ξένο κεφάλαιο έχει την μειοψηφία, όλα εξαρτώνται από τις καλές προθέσεις των Ρουμάνων ιδιοκτητών της πλειοψηφίας. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα όπου ξένοι κάτοχοι μειοψηφικών κεφαλαίων αδυνατούν να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους στα ρουμανικά δικαστήρια. Ένα θετικό στοιχείο της δημιουργίας 'joint venture' είναι τα πλεονεκτήματα, που μπορεί να απολαμβάνουν επιχειρήσεις με ρουμανική ταυτότητα.

III. Υπηρεσίες δικαιόχρησης (franchising)

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, οι υπηρεσίες δικαιόχρησης (franchising) αναπτύχθηκαν σημαντικά στη Ρουμανία σε τομείς, όπως ταχυφαγεία (fast foods), λιανικό εμπόριο, εκπαίδευση, 'fitness' και υγεία, διασκέδαση, τουρισμό και αυτοκίνητα. Σε ορισμένες κατηγορίες υπηρεσιών, κυρίως "business to business", όπως υπηρεσίες καθαρισμού και συντήρησης, μεταφορές, ταχυδρομικές μεταφορές 'express', 'logistics', συμβουλευτικές εταιρείες, εκπαίδευση στελεχών κ.ά., οι υπηρεσίες δικαιόχρησης παρουσιάζουν αλματώδη ανάπτυξη.

*(Πηγή: http://portal.tee.gr/portal/page/portal/INTER_RELATIONS/int-eng/news-from/embassies/ROMANIA-ETHSIA%202017.pdf)

2.6) Φορολογία

Φορολογία Κερδών επιχειρήσεων	-16% ενιαίος φόρος
Φορολογία μερισμάτων	5 % από 1.1.2017
Φοροαπαλλαγές	-0,5 % από 0,3 % προηγουμένως -φοροαπαλλαγή στα επανεπενδυμένα κεφάλαια -φοροαπαλλαγή για εξοπλισμό IT , υπολογιστές και λογισμικό

	<ul style="list-style-type: none"> -φοροαπαλλαγή για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην έρευνα – τεχνολογία και ‘innovation’ για 10 έτη δραστηριότητας -φοροαπαλλαγή για developers λογισμικού
ΦΠΑ	<ul style="list-style-type: none"> 20% από 1.1.2016 19% από 1.1.2017 -Μείωση ΦΠΑ τρόφιμα, φρούτα 9% από 24% ήδη από 1.6.2015 -Μείωση ΦΠΑ σε 5% (από 9%) για περιοδικά , εφημερίδες, εισιτήρια κινηματογράφου, εισόδους σε Μουσεία και πολιτιστικές εκδηλώσεις.
Φορολόγηση ακινήτων	<ul style="list-style-type: none"> -Διαφορετική φορολόγηση κτιρίων κατοικιών και εμπορικών κτιρίων -2% Φορολόγηση κτιρίων κατοικιών -5% Φορολόγηση κτιρίων νομικών προσώπων (εμπορικών κτιρίων)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	<ul style="list-style-type: none"> -Μειώσεις, η επιβολή γίνεται στην βάση ακαθάριστου μισθού. -Για εργαζόμενο από 1.1.2017 1.Ασφάλεια υγείας 5,5%. 2.Κοιν. Ασφάλιση 10,5%. 3.Ταμείο Ανεργίας 0,5% -Για Εργοδότη 1. Ταμείο Υγείας 5,2% 2. Συμμετοχή στην κοιν, ασφάλεια 15,8% 3.Ταμείο ανεργίας 0,5% 42 4. Αποζημίωση 0,85% 5. Εγγύηση Μισθού 0,25% 6. Συμμετοχή σε ατυχήματα στην εργασία 0,85%
Φόρος επί των ειδικών κατασκευών	Κατάργηση του φόρου επί ειδικών κατασκευών από 1.1.2017

*(Πηγή: **1)** http://portal.tee.gr/portal/page/portal/INTER_RELATIONS/int-eng/news-from/embassies/ROMANIA-ETHSIA%202017.pdf **2)** Νίκος Τάτσος, Θεωρία των Φόρων και Φορολογική Πολιτική, 2012, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε..)

2.7) Ανακεφαλαίωση

Συνοψίζοντας, στο δεύτερο κεφάλαιο, αναφέραμε τα πιο εύλογα στοιχεία που αφορούν στην οικονομία της Ρουμανίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών του πρωτογενούς τομέα, όπως είναι η γεωργία και δασικός πλούτος, κτηνοτροφία, αλιεία, και ορυκτός πλούτος, αποτελώντας τον βασικότερο παράγοντα οικονομικής ανάπτυξής της, όντας το πετρέλαιο ο σημαντικότερος οικονομικός πόρος της. Επίσης, σημαντικές βελτιώσεις έχουν σημειωθεί στις συγκοινωνίες της χώρας. Τέλος, είδαμε την εξέλιξη και την ανάπτυξη βασικών οικονομικών μεγεθών για το χρονικό διάστημα 2008 - 2016 (μακροοικονομικοί δείκτες, επιτόκια και ισοτιμία, δείκτες αγοράς εργασίας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Γενικά πράγματα για την εταιρεία Chipita

3.1) Ιστορία της εταιρείας

Η Chipita ιδρύθηκε το 1973 στην Ελλάδα με αντικείμενο την παραγωγή και εμπορία αλμυρών snacks, με κύριο, τότε, προϊόν τα Extra τυρογαριδάκια και από το 1988 τα πατατάκια (potato chips). Το 1991, κυκλοφόρησε το croissant 7DAYS – ατομικό, συσκευασμένο, μακράς διάρκειας, και πολύ γρήγορα κυκλοφόρησε και το mini 7DAY. Λίγα χρόνια μετά, το 1995, κυκλοφόρησε τα Bake Rolls, ένα καινοτόμο, αλμυρό προϊόν που γνώρισε πολύ γρήγορα μεγάλη επιτυχία. Περίπου την ίδια περίοδο, η Chipita ξεκίνησε την πορεία της διεθνοποίησής της, την οποία ακολουθεί πιστά μέχρι σήμερα. Η ανάπτυξη αυτή πραγματοποιείται με δύο τρόπους: είτε με δικές της εταιρείες είτε με στρατηγικές συνεργασίες με μεγάλες διεθνείς ή ισχυρές τοπικές εταιρείες. Ήδη από το 1996, η Chipita «επιχειρεί» εκτός των ελληνικών συνόρων με τη δημιουργία παραγωγικών μονάδων στη Βουλγαρία και την Αίγυπτο. Εργοστάσια ακόμα και στην Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, τη Σαουδική Αραβία και πρόσφατα στην Ινδία, την Τουρκία και την Μαλαισία. Παράλληλα με τα εργοστάσια, η Chipita δημιουργεί εμπορικά γραφεία και δομές σε 8 χώρες: Γερμανία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Σερβία, Σλοβακία και Τσεχία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σήμερα, η Chipita δραστηριοποιείται διεθνώς σε 3 μεγάλες κατηγορίες προϊόντων: κρουασάν και παρόμοια προϊόντα ζύμης, ψημένα σνακ από ψωμί (Bake

Rolls) και άλλα προϊόντα. Η Chipita προσφέρει τα προϊόντα της στους καταναλωτές 55 χωρών συνολικά, είτε απευθείας είτε μέσω στρατηγικών συνεργασιών, τα οποία παράγονται σε 16 εργοστάσια 10 διαφορετικών χωρών. Σήμερα στον όμιλο υπάρχουν περισσότεροι από 11.000 εργαζόμενοι στο σύνολό τους. Περίπου 4.700 στην Chipita και 6.500 στις στρατηγικά συνεργαζόμενες εταιρείες, οι οποίοι προέρχονται από 30 διαφορετικές εθνικότητες. Η δραστηριοποίησή της εταιρείας σε πολλές χώρες επιτρέπει την ανάδειξη ταλέντων με διαφορετική κουλτούρα, εμπειρίες και γνώσεις και τη δημιουργία βέλτιστων επιχειρησιακών πρακτικών που προάγουν την εταιρεία, τον άνθρωπο και την κοινωνία.

*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

3.2) Αποστολή και αξίες της εταιρείας

Η εταιρεία έχει ως κύριο στόχο την διαρκώς ανάπτυξη, παραγωγή και διάθεση στην αγορά καινοτόμων και ασφαλών προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας, εξασφαλίζοντας την καλύτερη δυνατή σχέση μεταξύ ποιότητας και κόστους. Στόχος της είναι να προσφέρει προστιθέμενη αξία σε όλους τους συμμετόχους (stakeholders) της εταιρείας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνέχιση και την ανάπτυξη της ηγετικής θέσης της στην αγορά.

Οι αξίες της εταιρείας περιγράφουν την ευθύνη της απέναντι στους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και το περιβάλλον, αποτελούν τον πυρήνα των εταιρικών της αποφάσεων και καθορίζουν όλες τις δραστηριότητές της.

- **Υψηλή ποιότητα**

Εστιάζει στην καλύτερη ποιότητα των πρώτων υλών μας για να παράγει προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας για τους καταναλωτές, με την εφαρμογή αυστηρών συστηματικών ελέγχων, πιστοποιημένων διεθνώς από αξιόπιστους παγκόσμιους οργανισμούς.

- **Εμπιστοσύνη και ακεραιότητα**

Η εδραίωση αμοιβαίας εμπιστοσύνης είναι βασικός σκοπός της εταιρείας, τόσο στις σχέσεις με τους καταναλωτές, όσο και με τους εξωτερικούς και εσωτερικούς συνεργάτες. Επιπλέον, δραστηριοποιείται με γνώμονα την ακεραιότητα και τον σεβασμό προς τους επενδυτές της, αλλά και τους φορείς και τις κοινότητες με τις οποίες αλληλεπιδρά. Με τον τρόπο αυτόν, καλλιεργεί και συντηρεί ένα κλίμα

σεβασμού, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία μακροχρόνιων σχέσεων με γερά θεμέλια.

- **Ηθική και αξιοκρατία**

Οι αρχές της υγιούς επιχειρηματικότητας αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο των επιλογών, από την ίδρυση της εταιρείας 40 χρόνια πριν μέχρι και σήμερα. Η επιχειρηματική της δραστηριότητα καθοδηγείται και υπαγορεύεται από τους κανόνες διαφάνειας, ηθικής και αξιοκρατίας, σε όλα τα επίπεδα.

- **Καινοτομία και συνεχή βελτίωση**

Η καινοτομία είναι ο κεντρικός άξονας πάνω στον οποίο στηρίχθηκε και εξακολουθεί να αναπτύσσεται η εταιρεία Chipita. Δημιουργεί πρωτοποριακά προϊόντα που καλύπτουν τις νέες διατροφικές ανάγκες των καταναλωτών και ταιριάζουν στον σύγχρονο τρόπο ζωής τους. Επενδύει στην τεχνολογία και στην έρευνα, με στόχο τη συνεχόμενη βελτίωση τόσο των προϊόντων, όσο και των διαδικασιών της.

- **Κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα**

Με το βλέμμα στο μέλλον και με τη βοήθεια της έρευνας και της τεχνολογίας, δημιουργεί προϋποθέσεις για να επιχειρεί με πολύ σεβασμό και ευαισθησία προς το περιβάλλον και την κοινωνία γενικότερα, απαντώντας με τον καλύτερο τρόπο στις προκλήσεις της εποχής για βιώσιμη ανάπτυξη.

- **Σεβασμός και εφαρμογή του νόμου**

Η εταιρεία δραστηριοποιείται σε διαφορετικές χώρες ανά τον κόσμο. Σε κάθε περίπτωση, κύριο μέλημά της είναι η πλήρης συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία του κάθε κράτους. Τα πρότυπα ηθικής που ακολουθεί της επιβάλλουν την ανάγκη δραστηριοποίησης με ευσυνειδησία και αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, υπακούοντας στο εκάστοτε νομοθετικό σύστημα και εκπληρώνοντας πλήρως τις φορολογικές υποχρεώσεις που αυτό υπαγορεύει.

*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

3.3) Εταιρική Διακυβέρνηση

Η εταιρεία δίνει ιδιαίτερη σημασία στην εφαρμογή σαφών κανόνων λειτουργίας και στη θέσπιση αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης στην εταιρεία αλλά και σε όλες τις θυγατρικές της, με σταθερή επιδίωξη:

- Τη διαφάνεια στη Διοίκηση και στον τρόπο άσκησης διοίκησης και ελέγχου
- Την ορθή και ορθολογική διαχείριση των οικονομικών πόρων της εταιρείας
- Την επίδειξη εταιρικής κοινωνικής υπευθυνότητας

Οι παραπάνω επιδιώξεις επιτυγχάνονται με την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου, της Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου, της Επιτροπής Αμοιβών, της Επιτροπής Διαδοχής, Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εταιρικής Υπευθυνότητας, καθώς και της Εκτελεστικής Επιτροπής Διοίκησης της εταιρείας. Σε περιβάλλον λογοδοσίας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού των κανόνων.

Εφαρμόζει την κείμενη νομοθεσία και, ως μέλος του ΣΕΒ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών), τηρεί τον κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης που αυτός ορίζει και ο οποίος βρίσκεται αναρτημένος στην ιστοσελίδα: <http://www.sev.org.gr/http://www.sev.org.gr/>

3.4) Κοινωνικά Υπεύθυνη Εταιρεία

Η εταιρεία λειτουργεί με αρχές, πρότυπα και κοινωνική ευαισθησία. Φροντίζει για τους ανθρώπους της, το περιβάλλον αλλά και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των περιοχών όπου δραστηριοποιείται.

- Κύρια προτεραιότητά της είναι ο σεβασμός προς τους εργαζομένους της, με στόχο να τους παρέχει ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον εργασίας μέσα στο οποίο να λειτουργούν αποδοτικά.
- Οι άνθρωποι της εταιρείας ενεργούν ως νόμιμοι πολίτες στην κάθε χώρα που δραστηριοποιείται και είναι συνεπείς με όλες τις υποχρεώσεις της απέναντι στην πολιτεία, στους εργαζόμενούς μας, στην κοινωνία, στους προμηθευτές της και στους stakeholders γενικότερα.

- Φροντίζει να συνεργάζεται με εταιρείες που ακολουθούν τα πρότυπα της επιχειρηματικής ηθικής που την αντιπροσωπεύουν: ίσες ευκαιρίες εργασίας, σεβασμός προς τους εργαζομένους, ασφαλές και χωρίς διακρίσεις εργασιακό περιβάλλον, συμμόρφωση με τη νομοθεσία, αποκλεισμός παιδικής εργασίας, φροντίδα για την κοινωνία και την προστασία του περιβάλλοντος, κ.λ.π.
- Ως εταιρεία τροφίμων, επιλέγει πάντα τις καλύτερες πρώτες ύλες και εφαρμόζει πολύ αυστηρούς ποιοτικούς ελέγχους σε κάθε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας και διάθεσης των προϊόντων της στην αγορά. Αντιλαμβάνεται πλήρως την υποχρέωσή της, απέναντι στους καταναλωτές της και κυρίως απέναντι στα παιδιά τους, να παράγει προϊόντα ασφαλή, υγιεινά, που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες του καταναλωτή.
- Υποστηρίζει μη κερδοσκοπικούς φορείς και ιδρύματα καθώς και σχολεία, ορφανοτροφεία, μουσεία και θέατρα.
- Ενισχύει την προώθηση της επιχειρηματικής ιδέας μέσα από φορείς ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των νέων (Σ.Ε.Ν. / JA Greece, Endeavor).

3.5) Περιβάλλον και Βιώσιμη ανάπτυξη

Η ευθύνη προς το περιβάλλον και η εφαρμογή μιας βιώσιμης και ευσυνείδητης περιβαλλοντικής πολιτικής αποτελεί πολύ βασικό χαρακτηριστικό της εταιρικής συμπεριφοράς και χρέος της απέναντι στη κοινωνία.

Με το βλέμμα στο μέλλον και με τη βοήθεια της έρευνας και της τεχνολογίας:

- Δημιουργεί τις προϋποθέσεις που της επιτρέπουν να επιχειρεί με σεβασμό και ευαισθησία προς το περιβάλλον.
- Εστιάζει στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων στη διαδικασία παραγωγής, με στόχο τον ελάχιστο αντίκτυπο στο περιβάλλον.
- Στοχεύει στη βέλτιστη διαχείριση των υδάτινων και ενεργειακών πόρων, των στερεών, υγρών και αερίων αποβλήτων.
- Τέλος, συμμετέχει σε εγκεκριμένο συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης των συσκευασιών που προκύπτουν από όλη τη δραστηριότητά της, καθώς η ανακύκλωση αποτελεί βασική επιλογή της σε κάθε επίπεδο της επιχειρηματικής της δράσης.

3.6) Ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα

Η ποιότητα είναι αδιαπραγμάτευτη επιλογή και μοναδικός στόχος της εταιρείας. Προσφέρει ασφαλή ποιοτικά προϊόντα, χρησιμοποιώντας τις καλύτερες διαθέσιμες πρώτες ύλες, και εφαρμόζοντας αυστηρούς ποιοτικούς ελέγχους σε κάθε στάδιο της παραγωγικής της διαδικασίας.

Η ασφάλεια και η ποιότητα των προϊόντων της είναι για όλους εμάς αδιαπραγμάτευτη αρχή και θεμελιώδες στοιχείο της ύπαρξης και της ανάπτυξής της.

Γι' αυτόν τον λόγο έχει επιλέξει την εφαρμογή προτύπων και συστημάτων:

- Σύστημα Διαχείρισης Ασφάλειας Τροφίμων ISO 22000:2005

Πρόκειται για ένα προληπτικό σύστημα που η εφαρμογή του από την επιχείρηση με σκοπό να εξασφαλίσει την υγιεινή και την ασφάλεια των τροφίμων που παράγει και διαθέτει. Στόχος της εφαρμογής τέτοιου συστήματος είναι ο μηδενισμός ή περιορισμός της πιθανότητας εμφάνισης κινδύνων σχετικών με την υγεία του καταναλωτή.

- Πρότυπα AIB (American Institute of Baking)

Η εταιρεία έχει υιοθετήσει τα πρότυπα του AIB που επικεντρώνονται στην υγιεινή και ασφάλεια των προϊόντων. Για την τήρηση και τον έλεγχο εφαρμογής των προτύπων αυτών, πραγματοποιούνται συνεχώς μη προγραμματισμένες επιθεωρήσεις όλων των εγκαταστάσεών της δύο φορές τον χρόνο από το AIB, με αποτέλεσμα τη συνεχή βελτίωση των λειτουργιών της.

- Σύστημα IFS Food (International Featured Standard)

Η εφαρμογή του συστήματος IFS αποτελεί για την Chipita ένα επιπλέον βήμα στον δρόμο της εξασφάλισης της υψηλότερης ποιότητας. Η αξιολόγηση της ποιότητας των προϊόντων της είναι συνεχόμενη και δεν περιορίζεται μόνο στον χώρο

παρασκευής, συσκευασίας αποθήκευσης και διανομής. Προϊόντα από τυχαία σημεία πώλησης συγκεντρώνονται και αξιολογούνται ώστε να έχει πλήρη εικόνα της ποιότητάς τους.

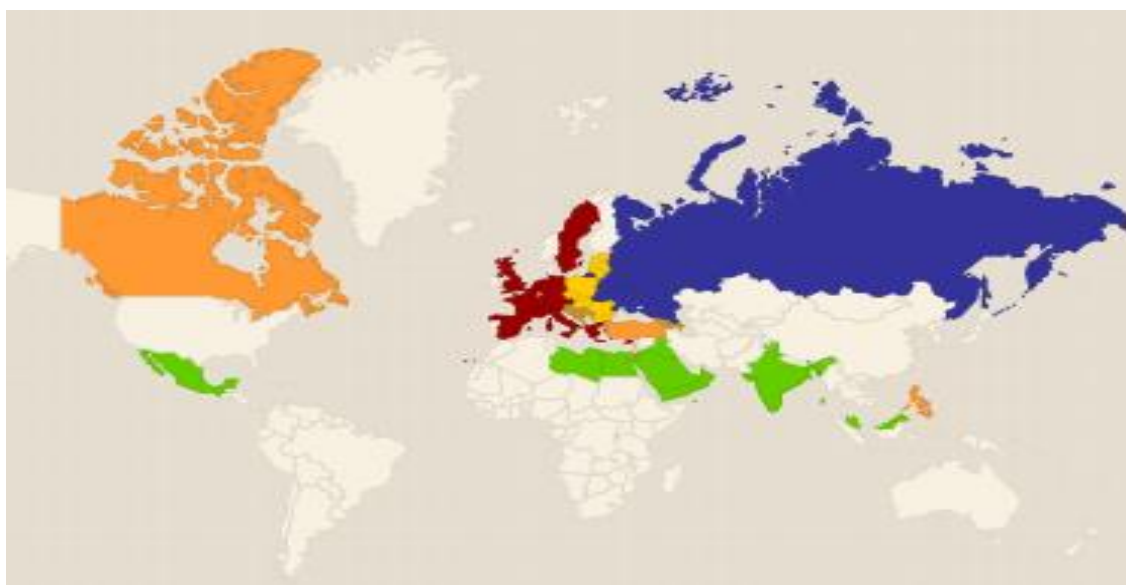
- HACCP (Αξιολόγηση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου)

Η Chipita ακολουθεί διεθνή πρότυπα που διασφαλίζουν τον πιο αποτελεσματικό έλεγχο της ασφάλειας των τροφίμων της.

Η εφαρμογή όλων των παραπάνω και η αξιολόγηση της καταλληλότητας και αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων και συστημάτων είναι διαρκής και αποτελεσματική. Στόχος της είναι η συνεχής βελτίωση των προϊόντων, ώστε να μπορούν να τα απολαμβάνουν όλοι σε κάθε στιγμή της ημέρας τους.

*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

3.7) Εμπορική Δομή

Οι χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται η Chipita κατανέμονται σε έξι διαφορετικές εμπορικές ζώνες :

- ✚ **Central&EasternEurope** – Κεντρική & Ανατολική Ευρώπη
Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Μολδαβία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Τσεχία

- ✚ **Commonwealth of Independent States** – Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών
Λευκορωσία, Ουκρανία, Ρωσία
- ✚ **Southern & Western Europe & USA** – Νότια&ΔυτικήΕυρώπη&Η.Π.Α
Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Ελλάδα, Η.Π.Α, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Μάλτα, Ολλανδία, Σουηδία
- ✚ **WestBalkans&Caucasus** – Δυτικά Βαλκάνια & Καύκασος
Αζερμπαϊτζάν , Αλβανία, Αρμενία, Βοσνία, Γεωργία, Κόσσοβο, Κροατία, Μαυροβούνιο, Π.Γ.Δ.Μ, Σερβία, Σλοβενία
- ✚ **JointVentures**
Αίγυπτος, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ινδία, Ιράκ, Κουβέιτ, Λιβύη, Μαλαισία, Μεξικό, Μπαχρέιν, Ομάν, Σαουδική Αραβία, Σιγκαπούρη, Υεμένη
- ✚ **RestofWorld**
Ισραήλ, Καναδάς, Λίβανος, Τουρκία, Φιλιππίνες

*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

3.8) Παραγωγική Δομή

Αποτελείται απο:

- ✚ 7 ιδιόκτητες μονάδες παραγωγής και 37 γραμμές παραγωγής σε Βουλγαρία, Ελλάδα (2), Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία και Τουρκία.
- ✚ Μονάδες παραγωγής που λειτουργούν μέσω στρατηγικών συνεργασιών σε 4 διαφορετικές χώρες με 9 εργοστασιακές μονάδες και 35 γραμμές παραγωγής με έδρα στην Αίγυπτο, την Σαουδική Αραβία, τη Μαλαισία και το Μεξικό.
- ✚ Μια νέα στρατηγική συνεργασία διαμορφώνεται στην Ινδία (ξεκινώντας απο το 2019).

3.9) Συνεργασίες

Η εταιρεία EditaFoodIndustries γεννήθηκε το 1996 ως κοινοπραξία μεταξύ της Chipita και της οικογένειας Berzi. Η είσοδος της στην αιγυπτιακή αγορά με το croissant Molto ήταν δυναμική, με την Edita να καταλαμβάνει γρήγορα την πρώτη θέση και να εισάγει τα BakeRolz στην κατηγορία του αλμυρού snack.

Η εξαγορά της εταιρείας Hostess στην Αίγυπτο και ο εκσυγχρονισμός των εργοστασίων της, εισήγαγε την εταιρεία στην αγορά των cakes, δίνοντάς της περισσότερη ώθηση. Η Edita σήμερα είναι μία από τις κορυφαίες FMCG εταιρείες στην Αίγυπτο και τη Μέση Ανατολή.

Αξιόπιστη και γνωστή για την υψηλή ποιότητα των προϊόντων της και τα ισχυρά brands όπως Molto, TODO, BakeRolz, BakeStix, MiMiX, Hohos, Twinkies και TigerTail, η Edita κατέχει ηγετική θέση στην αγορά των croissants, cakes, και γενικότερα των snacks στην Αίγυπτο.

*(Πηγή: <http://edita.com.eg>)

Η ModernFoodIndustries (MFI) δημιουργήθηκε το 2007 στη Σαουδική Αραβία ως κοινοπραξία μεταξύ της Chipita, της Almarai και του Ομίλου Olayan.

Η Almarai είναι η μεγαλύτερη καθετοποιημένη εταιρεία γαλακτοκομικών προϊόντων στην περιοχή, με πωλήσεις 13.9 δις SAR και εισηγμένη στο Χρηματιστήριο της Σαουδικής Αραβίας, με χρηματιστηριακή αξία 56.5 δις SAR (στοιχεία 2017).

Προσφέρει μία μεγάλη γκάμα προϊόντων η οποία περιλαμβάνει γάλα, γιαούρτι, τυριά, χυμούς και πουλερικά.

Η ModernFoodIndustries (MFI), με έδρα το Ριάντ και εργοστάσια στην Τζέντα και στο AlKharj, κυκλοφόρησε το croissant 7DAYS στη Σαουδική Αραβία το 2009 και γρήγορα κατέκτησε την πρώτη θέση στη συγκεκριμένη αγορά. Στη συνέχεια έκανε την είσοδό της και στην αγορά των cakes με τα 7DAYS SwissRolls και 7DAYS CakeBars. Οι χώρες δραστηριοποίησης της ModernFoodIndustries (MFI) είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κουβέιτ, Ομάν, Μπαχρέιν.

*(Πηγή: <https://www.almarai.com/en/>)

Η εταιρεία MuchicoBakery SDN BHD ιδρύθηκε το 2017 ως κοινοπραξία μεταξύ της Chipita και της MUNCHY FOOD INDUSTRIES SDN BHD (Munchy's).

Η εταιρεία Munchy's, με έδρα τη Μαλαισία, έχει καθιερωθεί τα τελευταία 25 χρόνια, ως η Νο1 εταιρεία παραγωγής μπισκότων. Διαθέτει εργοστασιακές εγκαταστάσεις τελευταίας τεχνολογίας στη Μαλαισία, την Κίνα και την Ινδονησία.

Τα προϊόντα της Munchy's σήμερα, είναι διαθέσιμα στα περισσότερα καταστήματα λιανικής στη Μαλαισία και κυκλοφορούν σε περισσότερες από 50 χώρες σε όλο τον κόσμο. Η Muchico διαθέτει εργοστάσιο παραγωγής κρουασάν στο Johor, Μαλαισία.

Το 2017 εισήγαγε το κρουασάν 7DAYS στη Μαλαισία. Η Muchico είναι επίσης παρούσα στη Σιγκαπούρη από τις αρχές του 2018.

Σύμφωνα με στοιχεία της Nielsen Retail Index Corporate Value Share, MAT Φεβρουάριος 2017.

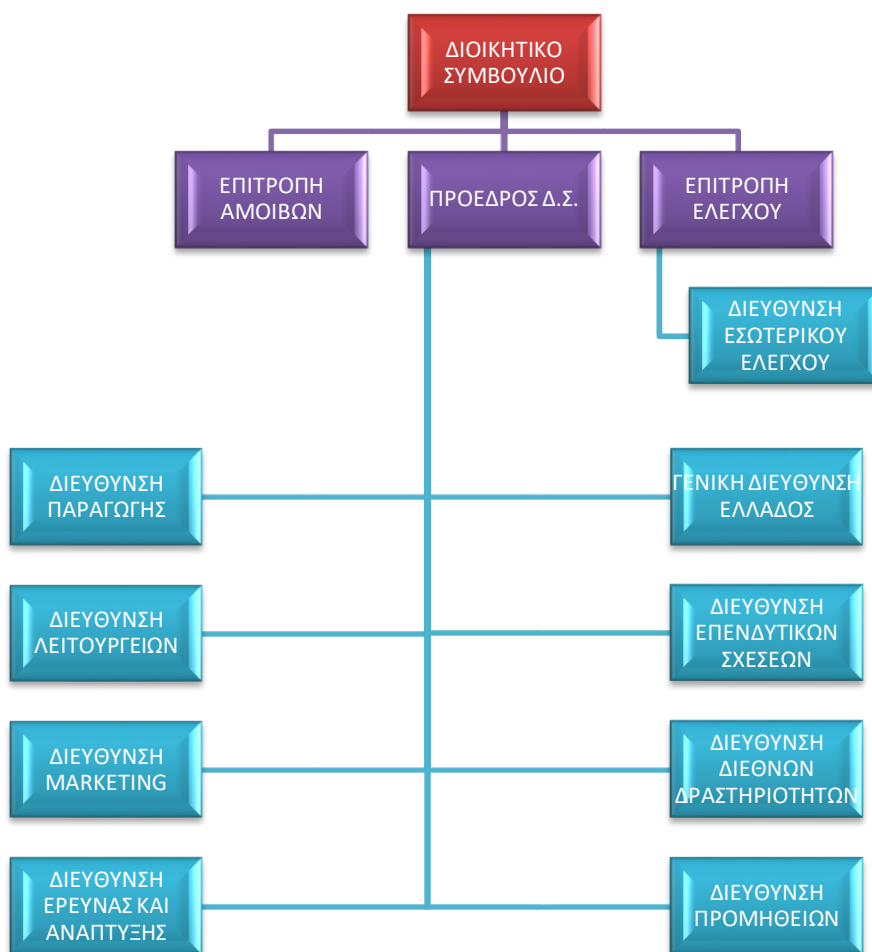
*(Πηγή: <http://www.munchys.com/>)

Η CCP ιδρύθηκε το 2017, ως κοινοπραξία Chipita, Panono και Catamo. Η εταιρεία Panono είναι θυγατρική της εταιρείας Proan's, μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες τροφίμων στο Μεξικό ενώ η εταιρεία Catamo γνωρίζει πολύ καλά τον τομέα τους snack στη χώρα της και όσον αφορά την αγορά των γλυκισμάτων η CCP

διαχειρίζεται το marketing, τις πωλήσεις και την διανομή των minicroissants σχεδιασμένα για παιδιά με το brand “Vuala”, η οποία κατέχει παγιωμένη θέση στην αγορά τροφίμων του Μεξικού.

3.10) Διοικητικό Συμβούλιο

*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Περίπτωση Chipita στη Ρουμανία

4.1) Ιστορική αναδρομή

Το 1996, η **Chipita** βγαίνει εκτός συνόρων και ξεκινά την παραγωγή προϊόντων της σε Βουλγαρία, Πορτογαλία και Αίγυπτο. Ακολουθούν εργοστάσια στην Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, τη Σαουδική Αραβία και πρόσφατα στην Ινδία, την Τουρκία και τη Μαλαισία. Παράλληλα με τα εργοστάσια, η Chipita δημιουργεί εμπορικά γραφεία και δομές σε 6 χώρες: Γερμανία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Σερβία, Σλοβακία και Τσεχία.

- **1973** Ιδρύεται η chipita με μετοχικό κεφάλαιο 5 εκ. δρχ
- **1990** Οικοδόμηση ιδιόκτητου εργοστασίου στη ΒΙ.ΠΕ Λαμίας
- **1991** Είσοδος στην αγορά 7 DAYS
- **1992** Λανσάρισμα 7DAYS- Συνεργασία με την PepsiCo στη Πορτογαλία

- **1994** Είσοδος στο ΧΑΑ
- **1996** Δημιουργία chipita SA στην Πορτογαλία – Δημιουργία Chipita Bulgaria
- **1997** Ίδρυση της Chipita Participation στην Κύπρο – Είσοδος στην αγορά της Αιγύπτου, λανσάρισμα ψωμιού Mr. Bread
- **2001** Ίδρυση της Zao Chipita στη Ρωσία και της Chipita Espana SA στην Ισπανία και κατασκευάζεται νέα γραμμή παραγωγής BakeRolls, εξαγορά BestFoodsRomania
- **2002** Ίδρυση Chipita Romania στη Ρουμανία και ChipitaItalia στην Ιταλία
- **2003** Εξαγορά του 51% της Food&Snack στην Γερμανία και Ρουμανία
- **2004** Κατασκευή εργοστασίου παραγωγής κρουασάν στη Νιγηρία
- **2005** Συγχώνευση με τον όμιλο ΔΕΛΤΑ
- **2005** Συνένωση δυνάμεων StarFoodRomania (θυγατρική PepsiCO) με Chipita Romania
- **2011** Μεταφορά των μετοχών της ΔΕΛΤΑ στη Chipita
- **2012** Πώληση 2 εκ. των 3 σημάτων της Chipita-America και ενός εργοστασίου στην B&GFoods. Κατασκευή εργοστασίου παραγωγής Bake Rolls 3.000 τ.μ στην τοποθεσία Ilfov Romania
- **2014** Ίδρυση εργοστασίου κρουασάν στην Κωνσταντινούπολη
- **2017** Συμφωνία με τον Ινδό «βασιλιά» του μπισκότου και συνεργασία με τον Ινδικό όμιλο Britannia&σχέδια για δημιουργία εργοστασίου, από το οποίο η Chipita θα κατέχει το 40%
- **2019** Στόχος η είσοδος σε κάποιο ξένο χρηματιστήριο ταυτόχρονα με το Ελληνικό

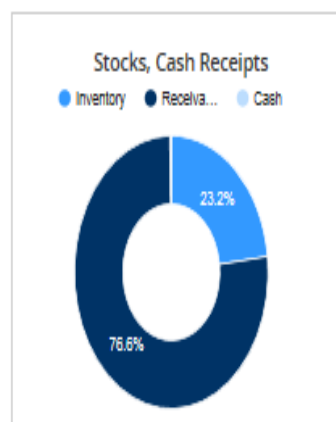
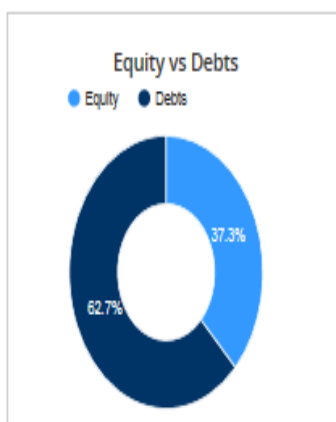
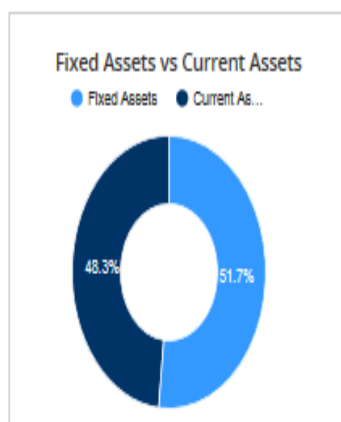
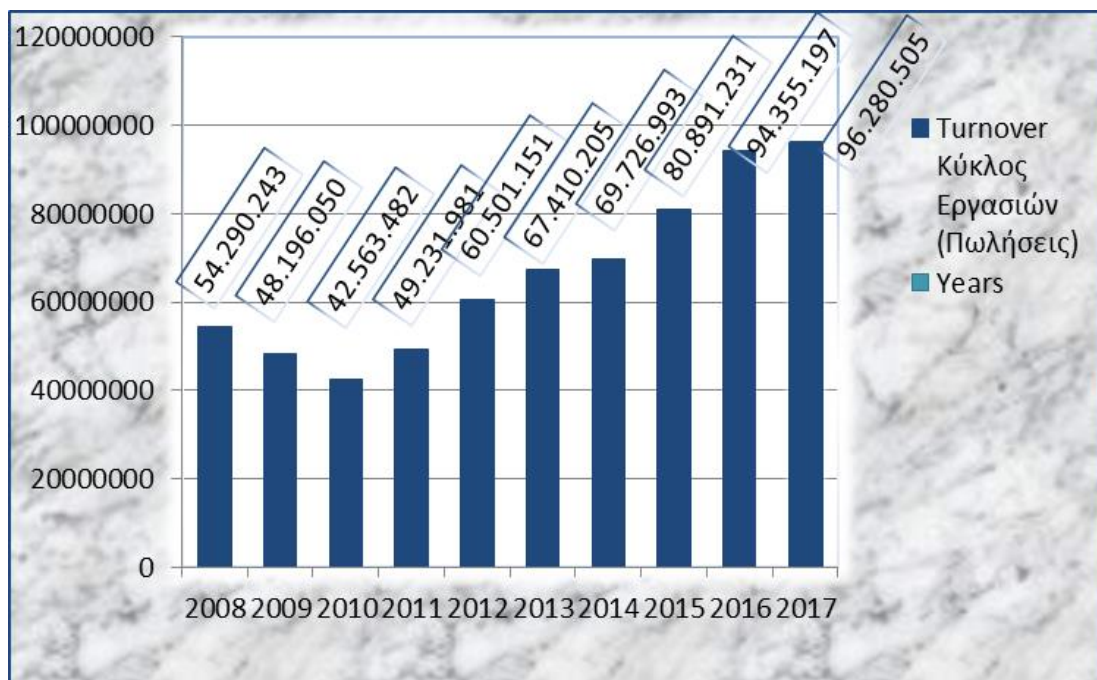
*(Πηγή: <https://www.chipita.com/el-gr/>)

4.2) Οικονομικά στοιχεία της θυγατρικής της Chipita στη Ρουμανία

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη των πωλήσεων και των καθαρών κερδών της Chipita της Ρουμανίας. Η εταιρεία παρουσιάζει μια συνεχώς ανοδική οικονομική πορεία. Οι πωλήσεις παρουσιάζουν σημαντική αύξηση κυρίως το έτος 2015. Το 2016 φτάνει στο μεγαλύτερο καθαρό κέρδος της εταιρίας τα 10.264.298€ με 94.355.197 πωλήσεις. Σημαντικό είναι να σημειώσουμε την συνεχή αύξηση του εργατικού δυναμικού τα τελευταία 10 χρόνια λειτουργίας της όπως καταγράφεται στους ετήσιους ισολογισμούς. Το ποσοστό που συμπληρώνει τα στοιχεία ενεργητικού της Chipita Romania είναι 51.7% τα πάγια στοιχεία ενεργητικού και 48.3% το κυκλοφορούν. Το Μετοχικό Κεφάλαιο αποτελεί το 37.3% και το Δανειακό Κεφάλαιο το 62.7%.

Years	Turnover Κύκλος Εργασιών	Net Profit Καθαρό Κέρδος	Debts Οφειλές	Fixed Assets Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού	Current Assets Κυκλοφορούν Ενεργητικό	Equity Ownership Μετοχικό Κεφάλαιο	Employees (medium no.) Εργατικό Δυναμικό	Exchange Rate €-RON
2008	54.290.243	3.378.988	13.932.852	21.969.418	19.231.896	26.306.858	619	4,4847
2009	48.196.050	4.801.996	6.171.857	22.275.627	14.192.185	29.646.757	569	4,4847
2010	42.563.482	2.411.170	6.296.660	21.945.481	12.836.684	27.777.072	531	4,4847
2011	49.231.981	3.580.081	21.960.471	42.956.384	24.745.480	45.227.820	555	4,4847
2012	60.501.151	191.426	31.439.238	50.988.286	25.152.395	44.306.091	699	4,4847
2013	67.410.205	658.595	36.014.611	47.590.266	33.530.761	44.411.439	793	4,4847
2014	69.726.993	3.534.724	36.467.857	45.175.105	30.139.515	38.628.933	818	4,4847
2015	80.891.231	6.274.712	33.062.924	42.354.929	32.058.134	41.270.940	795	4,4287
2016	94.355.197	10.264.298	33.706.655	44.305.119	28.722.242	39.272.769	880	4,3197
2017	96.280.505	9.043.537	50.128.611	41.257.849	38.558.554	29.833.135	975	4,2848

*(Πηγή: <https://www.romanian-companies.eu>)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

4.3) SWOT analysis: Ανάλυση Δυνάμεων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών

Η ανάλυση S.W.O.T. εξετάζει τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες της επιχείρησής, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές που αντιμετωπίζει στην αγορά. Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: **S**trength, **W**eakness, **O**ppportunity, **T**hreat.

Η ανάλυση SWOT λοιπόν, είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του **εσωτερικού** και **εξωτερικού περιβάλλοντος** μίας επιχείρησης όταν αυτή καλείται να λάβει μία απόφαση σε σχέση με τους στόχους που έχει θέσει και με σκοπό την επίτευξή τους. Αν επικεντρωνόμασταν στους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την επιχείρηση τώρα και στο μέλλον, θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι η ανάλυση S.W.O.T είναι η επικρατέστερη μέθοδος λήψης αποφάσεων.

Τα **δυνατά** και **αδύνατα** σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει. Εντοπίζονται από την ανάλυση των λειτουργιών και των συστημάτων της επιχείρησης (π.χ. τεχνογνωσία, ικανότητες προσωπικού και στελεχών, ιδιότητες και χαρακτηριστικά της επιχείρησης, χρηματοοικονομική υγεία και ικανότητα να ανταποκριθεί σε νέες επενδύσεις, κλπ.).

Αντιθέτως οι **ευκαιρίες** και οι **απειλές** αντανakλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης τις οποίες η επιχείρηση θα πρέπει να εντοπίσει, να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει στα μέτρα της, όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό (π.χ. είσοδος νέων ανταγωνιστών, ρυθμίσεις στο νομικό περιβάλλον, δημιουργία ή/και εμφάνιση νέων αγορών, κλπ.).

Η ανάλυση S.W.O.T. για την, υπό εξέταση, εταιρεία Chirita παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

- Συμμαχίες με ισχυρές εταιρείες που παρέχουν πρόσβαση σε ελκυστικά κανάλια διανομής.
- Ισχυρή εικόνα του εμπορικού σήματος της εταιρείας.
- Προϊόν καλύτερης ποιότητας σε σχέση με τους ανταγωνιστές.
- Ισχυρή πελατειακή βάση.
- Ευρεία Γεωγραφική κάλυψη και Παγκόσμια Διανομή προϊόντων.
- Δυνατότητες εισαγωγής καινοτομιών στα προϊόντα.
- Άριστα καταστισμένο προσωπικό.
- Ισχυρές σχέσεις με την οικογένεια του σαουδαραβικού Ομίλου Olayan.
- Know - How της παραγωγής κρουασάν.

- Εκμετάλλευση αναδυόμενων νέων τεχνολογιών.
- Αύξηση κατανάλωσης ελληνικών προϊόντων.
- Έντονοι ρυθμοί στις πόλεις, είσοδος γυναίκας στην αγορά εργασίας, ώθηση ζήτησης τυποποιημένων τροφίμων-snack σε υψηλότερα επίπεδα.
- Επέκταση σε νέες γεωγραφικές αγορές.
- Δημογραφική ανάπτυξη.
- Θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης της αγοράς τυποποιημένων προϊόντων μαλακής ζύμης-snack.
- Σύναψη συμφωνιών για την παραγωγή προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας.

- Υψηλές δανειακές υποχρεώσεις.
- Συγκεντρωτισμός Διοίκησης.
- Αδυναμία εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων.
- Η Vivartia και η MIG διατηρούν το δικαίωμα επαναγοράς ποσοστού.
- Βασικό προϊόν Chipita (κρουασάν) καθόλου διαφοροποιημένο από εκείνα των αντιπάλων.

- Ύπαρξη αρκετών κοντινών υποκατάστατων προϊόντων.
- Ισχυρός ανταγωνισμός στο χώρο των τυποποιημένων τροφίμων.
- Παγκόσμια οικονομική κρίση.
- Μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών.
- Αυξημένη διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών.
- Αλλαγή διατροφικών συνηθειών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Ελληνικές Άμεσες Επενδύσεις στη Ρουμανία

5.1) Εισαγωγή

Η κατάσταση στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία δεν ευνοεί τις εγχώριες επιχειρήσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να στρέφονται σε χώρες με καλύτερες προοπτικές εξέλιξης. Σε αυτό το κομμάτι η ελληνική επιχειρηματικότητα είναι αρκετά τυχερή καθώς δεν χρειάζεται να “ξενιτευτεί” έτσι ώστε να βρει πρόσφορο έδαφος, για να ξεκινήσει τα επενδυτικά της σχέδια, καθώς οι Βαλκανικές γειτονικές χώρες έχουν όλα όσα εκείνες αναζητούν.

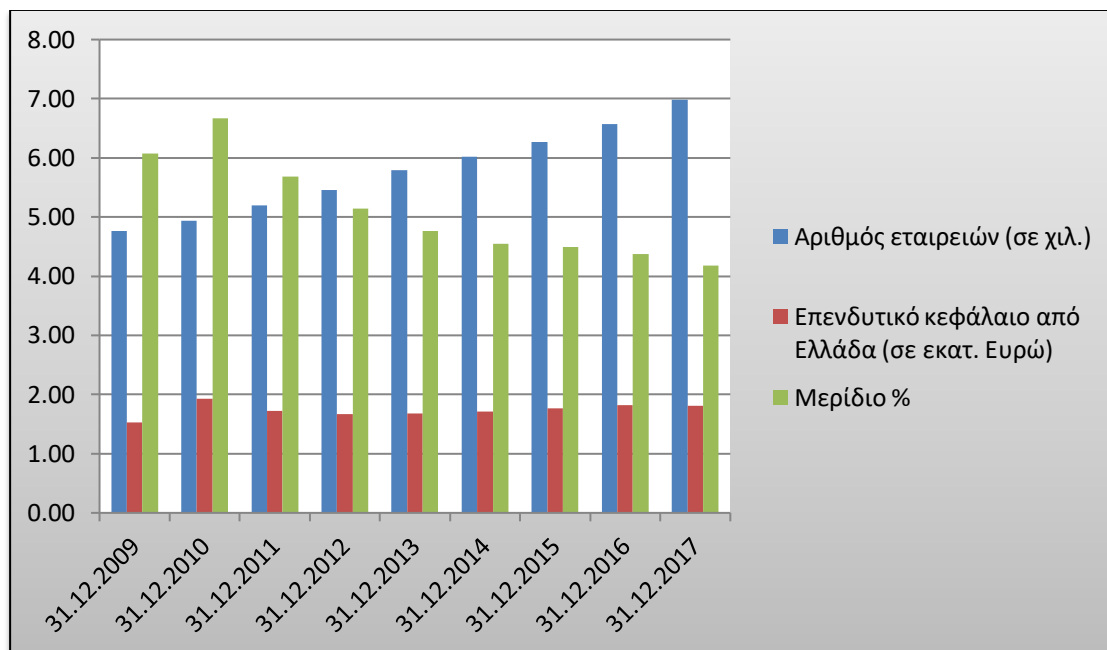
5.2) Ελληνικές Επενδύσεις στη Ρουμανία και η εξέλιξή τους

Η μεγάλη ελληνική επενδυτική παρουσία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των άριστων οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Ιστορικοί και πολιτιστικοί δεσμοί, καθώς και η γεωγραφική εγγύτητα και το μέγεθος της αγοράς συνέβαλαν σημαντικά στην απόφαση πολλών Ελλήνων επιχειρηματιών να επενδύσουν στη Ρουμανία.

Ως προς τις ελληνικές επενδύσεις, η Ρουμανία είναι πιθανότατα η πρώτη ή η δεύτερη χώρα αποδέκτης ελληνικών επενδύσεων, σε παγκόσμια κλίμακα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε πρόσφατα το Εθνικό Εμπορικό Μητρώο της Ρουμανίας (ONRC), ο αριθμός των εταιρειών με ελληνική συμμετοχή και τα επενδεδυμένα ελληνικά κεφάλαια παρουσιάζουν την κάτωθι διαχρονική εξέλιξη:

Ημ/νια	Αριθμός εταιρειών	Επενδυτικό κεφάλαιο από Ελλάδα σε χιλ. ευρώ	Μερίδιο %
31.12.2009	4.761	1.532.060,8	6,07
31.12.2010	4.943	1.944.828,0	6,67
31.12.2011	5.202	1.722.933,6	5,68
31.12.2012	5.467	1.673.696,7	5,14
31.12.2013	5.790	1.688.513,9	4,76
31.12.2014	6.022	1.711.759,9	4,55

31.12.2015	6.278	1.779.601,2	4,49
31.12.2016	6.578	1.829.616,2	4,38
31.12.2017	6.988	1.816.482,3	4,18

Από την έρευνα που πραγματοποίησε το γραφείο οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων της Ελλάδας στη Ρουμανία προκύπτει ότι μόνο το 2017 ιδρύθηκαν στην εν λόγω χώρα 410 νέες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων ήταν εγγεγραμμένες στο αρμόδιο μητρώο 6.988 ελληνικές επιχειρήσεις από 6.578 στις 31 Δεκεμβρίου 2016. Εντός του 2016 και παρά την κρίση, ιδρύθηκαν 300 νέες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων στη Ρουμανία. Στις 31.12.2016 ήταν εγγεγραμμένες 6.578 εταιρείες ελληνικών συμφερόντων, έναντι 6.278 στις 31.12.2015. Με στοιχεία που έχει συγκεντρώσει το Γραφείο ΟΕΥ, οι ενεργές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων -με ελληνική συμμετοχή στο μετοχικό τους κεφάλαιο τουλάχιστον 20%- ανήρχοντο στα τέλη του 2016 σε 1.300 περίπου. Το ελληνικό επενδυμένο κεφάλαιο έφθανε στις 31.12.2016 τα 1,83 δισ. ευρώ έναντι 1,78 δισ. ευρώ στις 31.12.2015. Το ελληνικό μερίδιο στις συνολικές άμεσες ξένες επενδύσεις ανήρχετο σε 4,38%. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 7η θέση μεταξύ των χωρών προέλευσης ξένων άμεσων επενδύσεων (μετά την Ολλανδία, Αυστρία, Γερμανία, Κύπρο, Γαλλία και Ιταλία). Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρουμανίας (BNR), που ακολουθεί διαφορετική μεθοδολογία, η αξία των ελληνικών επενδύσεων ανήλθε στις 31.12.2015 σε 1,747 δισ. ευρώ έναντι 1,644 δισ. ευρώ στις 31.12.2014, αντιπροσωπεύοντας 60 το 2,7% των συνολικών ΑΞΕ, ενώ η χώρα μας καταλαμβάνει την 9η θέση στην κατάταξη των χωρών προέλευσης των επενδύσεων. Το Γραφείο

Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων εκτιμά ότι η αξία των ελληνικών επενδύσεων στη Ρουμανία - εάν σε αυτές συνυπολογισθούν και οι επενδύσεις των θυγατρικών των ελληνικών οίκων που εδρεύουν σε τρίτες χώρες (πχ. στην Κύπρο, Ολλανδία και αλλού) - αγγίζει και ενδεχομένως υπερβαίνει τα 4 δισ. €, κατατάσσοντας τη χώρα μας στην 5η ή 6η θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών. Οι ελληνικές επενδύσεις καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων και είναι ιδιαίτερα ορατές στον τομέα παραγωγής τροφίμων και ποτών (Chipita, Olympos Dairy, Ifantis, KB Karamolegos, Best foods, Coca-Cola HBC, Alexandrion Group, Valvis Holding κ.ά.)

Οι ελληνικές επενδύσεις καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων και είναι ιδιαίτερα ορατές στον τομέα παραγωγής τροφίμων και ποτών (Chipita, Olympos Dairy, Ifantis, KB Karamolegos, Best foods, Coca-Cola HBC, Alexandrion Group, Valvis Holding κ.ά.), καθώς και στον τραπεζικό τομέα (Alpha Bank, Banca Romaneasca, Bancpost, Piraeus Bank). Σημαντική επίσης είναι η ελληνική επενδυτική παρουσία στους τομείς: χονδρεμπορίου – λιανεμπορίου και δικτύων διανομής (Genco Trade, Elgeka Ferfelis, Sarantis group, Jumbo κ.α.), παραγωγής προϊόντων από σιδηρούχα και μη σιδηρούχα μέταλλα (ICMEECAB, Alumil, Etem, Siderom κ.α.), δομικών υλικών (Black Sea Suppliers, Isomat, Atlas Corporation κ.α.), υπηρεσιών υγείας και ιατρικών μηχανημάτων (Medsana, Sofmedica, Euromedics, Genocyte, Imedica κ.α.) γεωργικών εκμεταλλεύσεων και κτηνοτροφίας (FATROM, MINCO κ.α.), καθώς και στον τομέα παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και συμβούλων (ICAP, EY, TPG Group, νομικά γραφεία Rokas, E. Navridis, Drakoroulos, κ.α.). Οι ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες, με επενδύσεις και στην κτηματαγορά, διατηρούν στο Βουκουρέστι ιδιόκτητο εξειδικευμένο τεχνικό εξοπλισμό και συμμετέχουν στους μειοδοτικούς διαγωνισμούς μεγάλων έργων υποδομής που προκηρύσσει το Ρουμανικό Δημόσιο (Aktor, Octagon κ.ά). Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί πως οι κυριότεροι κλάδοι και τομείς που έχουν πραγματοποιηθεί ελληνικές επενδύσεις στη Ρουμανία, είναι οι παρακάτω:

- Τραπεζικός
- Τηλεπικοινωνιακός
- Συμβουλευτικές Υπηρεσίες
- Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες
- Κατασκευές
- Τροφίμων-Ποτών
- Φρούτων-Λαχανικών
- Ναυτιλιακά
- Πληροφορική

- Ασφάλειες-Leasing
- Είδη Συσκευασίας
- Πλαστικά
- Φαρμακευτικά Προϊόντα & Καλλυντικά
- Ιχθυοκαλλιέργειες

Σημειώνεται ότι οι ρουμανικοί οίκοι με ελληνική συμμετοχή στο κεφάλαιό τους, απασχολούν περί τους 20.000 εργαζομένους ενώ το Βουκουρέστι και η περιφέρειά του κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου των ΑΞΕ και παρότι που πολλές μονάδες παραγωγής βρίσκονται στην επαρχία, η έδρα των ξένων εταιρειών παραμένει στο Βουκουρέστι.

*(Πηγή: 1) <https://www.tovima.gr/2017/08/06/finance/ependyseis-4-dis-apo-ellinikes-etaireies-sti-roumania> 2) Κωστόπουλος Τ. , Οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια : περιφερειακές ανισότητες και οικονομικές αλληλεπιδράσεις.)

5.3) Παραδείγματα ελληνικών επενδύσεων στη Ρουμανία

1. Karamolegos Bakery Romania SA

Η **Karamolegos Bakery Romania SA**, αποτελεί εταιρεία του Ομίλου (όπως κατωτέρω ορίζεται), η οποία συστάθηκε στο Βουκουρέστι της Ρουμανίας στις 13 Οκτωβρίου 2005 ως ανώνυμη εταιρεία (Α.Ε.) σύμφωνα με τον περί Εταιρειών Νόμο 31/1990 της Ρουμανίας με κύριες δραστηριότητες την παραγωγή και πώληση φρέσκων ειδών ζαχαροπλαστικής, αρτοσκευασμάτων και γλυκισμάτων.

Οι ως άνω εταιρείες Αρτοβιομηχανία Καραμολέγκος Α.Ε., Απολλώνιον Άρτου Α.Β.Ε.Ε. και Karamolegos Bakery Romania S.A. (στο εξής ο «Όμιλος») εγγυώνται την προστασία και τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των φυσικών προσώπων που συναλλάσσονται μαζί τους (είτε συλλογικά ως Όμιλος είτε/και μεμονωμένα ως εταιρείες), καθώς και την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, είτε αυτά τηρούνται διαδικτυακά είτε στις εγκαταστάσεις του.

Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο του ισχύοντος εθνικού και κοινοτικού νομικού πλαισίου που διέπει την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ιδίως του Γενικού Κανονισμού της ΕΕ για την Προστασία Δεδομένων [Κανονισμός 2016/679 (ΓΚΠΔ)], ο Όμιλος κοινοποιεί την παρούσα νόμιμη, εύλογη και διαφανή πολιτική προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με σκοπό να παρέχει ενημέρωση για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία συλλέγει, τον τρόπο χρήσης τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επωφεληθούν από τη χρήση τους τα συναλλασσόμενα με αυτόν (σ.σ. τον Όμιλο) φυσικά πρόσωπα, όταν επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις ή/και τους ιστότοπους του Ομίλου.

Η παρούσα πολιτική προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ισχύει και έχει εφαρμοστεί σε όλες τις εγκαταστάσεις ή/και ψηφιακά περιβάλλοντα, τα οποία ανήκουν στον Όμιλο και στις εταιρείες αυτούς και σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτού.

Αντικείμενο της παρούσας Πολιτικής αποτελεί ο καθορισμός των βασικών αρχών και κανόνων, σύμφωνα με τους οποίους ο Όμιλος συλλέγει, επεξεργάζεται και αποθηκεύει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτά ορίζονται από την κείμενη νομοθεσία.

Οικονομικά στοιχεία 2017-2018

Περίοδος 01.01.2018 - 30.06.2018	
	KARAMOLEGOS BAKERY ROMANIA S.A.
Πωλήσεις	1.212.454,63
Λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης	-
Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας	(220.049,21)
Κέρδη/(Ζημιές) προ φόρων	(255.889,89)
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσης μετά από φόρους	(391.381,89)
Περίοδος 01.01.2017 - 30.06.2017	
	KARAMOLEGOS BAKERY ROMANIA S.A.
Πωλήσεις	867.738,43
Λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης	-
Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας	(187.255,73)
Κέρδη/(Ζημιές) προ φόρων	(213.759,19)
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσης μετά από φόρους	(213.759,19)
30.06.2018	
	KARAMOLEGOS BAKERY ROMANIA S.A.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
Συμμετοχές σε συνδεδεμένες Επιχειρήσεις	-
Πελάτες και λοιποί χρεώστες	3.283.212,46
ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Προμηθευτές και λοιποί πιστωτές	5.908.871,52
31.12.2017	
	KARAMOLEGOS BAKERY ROMANIA S.A.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
Συμμετοχές σε συνδεδεμένες Επιχειρήσεις	-
Πελάτες και λοιποί χρεώστες	3.381.316,49
ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Προμηθευτές και λοιποί πιστωτές	5.752.987,43

“Θυγατρική της Ρουμανίας συνέχισε την ανοδική της πορεία, με τον τζίρο του α’ εξαμήνου αυξημένο κατά 28% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018”

*(Πηγές: **1**) <https://karamolegos-bkr.gr/politiki-aporritou/> **2**) <https://investors.karamolegos-bkr.gr/wpcontent/uploads/2018>)

2. SARANTIS ROMANIA S.A.

Η SARANTIS ROMANIA ιδρύθηκε το έτος 1996. Η δραστηριότητα της εταιρείας στηρίζεται στη διανομή ιδιοπαραγόμενων καλλυντικών ευρείας διανομής και προϊόντων οικιακής χρήσης όπως και στη διανομή προϊόντων διεθνών εταιρειών καταναλωτικών προϊόντων μέσω συμφωνιών αποκλειστικής αντιπροσώπευσης.

Κατά την διάρκεια του 2007 έγινε γνωστή η εξαγορά της εταιρείας ELMIPLANT, η οποία περιλαμβάνει καλλυντικά προϊόντα περιποίησης προσώπου και σώματος. Η εταιρεία έχει ξεκινήσει την διανομή προϊόντων της ELMIPLANT (BIOTEN) σε Ελλάδα, Σερβία, Βουλγαρία και ΠΓΔΜ.

Το προιοντικό χαρτοφυλάκιο της εταιρείας περιλαμβάνει τα ιδιοπαραγόμενα καλλυντικά STR8, BU, C-THRU, ELODE και ELMIPLANT, τα ιδιοπαραγόμενα προϊόντα οικιακής χρήσης FINO και TUB.O.FLO, καθώς επίσης και τα διανεμόμενα προϊόντα ευρείας διανομής των εταιρειών JOHNSON & JOHNSON, ANTONIO PUIG, CHURCH & DWIGHT, EVYAP και τα προϊόντα επιλεκτικής διανομής LA PRAIRE, CAROLINA HERERRA, PACO RABANNE, κλπ.

Η Sarantis Romania έχει ακόμα δυνατή παρουσία στο δίκτυο του φαρμακείου μέσω των προϊόντων NEUTROGENA, LISTERINE, JOHNSON'S BABY, PIZ BUIN κλπ.

Οικονομικά στοιχεία 2018-2019

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

FY '19 Ανάλυση Ενοποιημένων Πωλήσεων ανά Χώρα

Πωλήσεις ανά Χώρα (€ εκ)	FY '19	%	FY '18
Ελλάδα	126,21	8,14%	116,71
% Πωλήσεων	34,10%		33,93%
Πολωνία	55,77	-4,18%	58,20
Polirak - Πολωνία	20,70	11,26%	18,61
Ρουμανία	56,06	7,08%	52,36
Βουλγαρία	13,83	-1,20%	14,00
Σερβία	19,71	4,55%	18,86
Τσεχία	21,68	3,78%	20,89
Σλοβακία	5,61	15,46%	4,85
Ουγγαρία	10,74	-6,16%	11,44
Βόρεια Μακεδονία	4,28	2,83%	4,16
Βοσνία	2,99	-1,04%	3,02
Πορτογαλία	2,23	10,10%	2,03
Ουκρανία	27,62	63,52%	16,89
Ρωσία	2,64	33,79%	1,97
Χώρες του Εξωτερικού	243,86	7,29%	227,29
% Πωλήσεων	65,90%		66,07%
Συνολικές Πωλήσεις	370,07	7,58%	344,00

*(Πηγή: <https://agora.mfa.gr/infodata/Doing%20Business%202017-2018%20ro.pdf>)

3. OLYMPUS DAIRY INDUSTRY-ROMANIA

Τη μεγαλύτερη επένδυσή της στο εξωτερικό, ολοκλήρωσε στη Ρουμανία η θεσσαλική γαλακτοβιομηχανία Όλυμπος, η οποία πλέον, όχι μόνο ενισχύει δραστικά την παρουσία της στην τοπική αγορά, αλλά δημιουργεί προϋποθέσεις για να επεκταθεί εξαγωγικά και σε νέες.

Η καινούρια παραγωγική μονάδα της ρουμανικής θυγατρικής «Olympus Dairy Industry-Romania» είναι χωροθετημένη πλάι στην πόλη Μπρασόβ, εκτείνεται σε στεγασμένη επιφάνεια 25.000 τ. μ. και αποτελεί επένδυση της τάξης των 55 εκ. ευρώ. Όπως ανακοινώθηκε με αφορμή την έναρξη λειτουργίας της μονάδας, η δυναμικότητα εισκόμισής της ανέρχεται σε 40.000 λίτρα πρώτης υλης, την ώρα, με τα οποία παράγει γαλακτοκομικά και τυροκομικά προϊόντα, εκ των οποίων το περίπου 40% θα πωλείται στη ρουμανική αγορά, ενώ το υπόλοιπο 60% θα εξάγεται με προορισμό τα ράφια των λιανεμπορικών αλυσίδων στην Ευρώπη και την Αμερική.

Σε δεύτερη φάση το συγκεκριμένο εργοστάσιο δεν αποκλείεται, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν, να αξιοποιηθεί και για την παραγωγή χυμών που είναι ο δεύτερος μεγάλος επιχειρηματικός βραχίονας του ομίλου της Τυράς, υπό την ομπρέλα του οποίου αναπτύσσεται και η Όλυμπος.

Η προσοχή της διοίκησης της γαλακτοβιομηχανίας επικεντρώνεται στο να εδραιωθεί η θυγατρική της στη ρουμανική αγορά και προσβλέπει πως σε μια τριετία η νέα μονάδα θα εξαντλεί το σύνολο της παραγωγικής δυναμικότητάς της, αυξάνοντας, προοδευτικά, από τα 60 άτομα, σήμερα, τον αριθμό του προσωπικού της, σε τουλάχιστον 120 σε 1- 1,5 χρόνια.

*(Πηγή:<https://www.voria.gr/article/ependusi-55-ek-euro-apo-tin-olumpos-sti-roumania>)

5.4) Ο Κλάδος των Τηλεπικοινωνιών

Το 2005 η Cosmote μέλος του ομίλου ΟΤΕ, αναλαμβάνει να διαχειριστεί την εταιρεία κινητής τηλεφωνίας του ΟΤΕ στην Ρουμανία την Cosmofon. Έχοντας ως ανταγωνιστές αρκετές εγχώριες εταιρείες, το 2008 κατάφερε και είχε με το μέρος της 5,3 εκατομμύρια συνδρομητές και ένα μερίδιο αγοράς περίπου μεγαλύτερο του 20%. Η ανάπτυξη της εταιρείας φαίνεται να είναι αρκετά μεγάλη καθώς το 1^ο εξάμηνο του 2008 είχε σημειώσει θετικά κέρδη πριν από τους τόκους, φόρων, επενδυτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων, τον λεγόμενο EBITDA (Earnings Before Interest Taxes).

Επιπλέον μπορούμε να αναφέρουμε, ότι μέσα σε ένα χρόνο (2007 - 2008) υπήρξε αύξηση της τάξεως του 108%. Σήμερα η εταιρεία έχει τηλεπικοινωνιακό δίκτυο με την ευρύτερη πληθυσμιακή κάλυψη στη χώρα που ξεπερνάει το 98%. Η δημιουργία

καταστημάτων της “Γερμανός” ενισχύει την παρουσία της με περισσότερα από 200 καταστήματα το 2015.

5.5) Ο κλάδος των Τραπεζών

Οι ελληνικές επενδύσεις καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων και είναι ορατές στον τραπεζικό τομέα όπως, Alpha Bank, Banca Romaneasca, Bancpost, Piraeus Bank. Σύμφωνα με την ανακοίνωση τριών ελληνικών Τραπεζών, της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, της Eurobank και Τράπεζας Πειραιώς το 2017 ελήφθησαν από τα Διοικητικά Συμβούλια των ως άνω τραπεζών οι σχετικές αποφάσεις πώλησης των θυγατρικών τους στην Ρουμανία.

Έτσι λήφθηκε συμφωνία της Εθνικής με την ουγγρικών συμφερόντων τράπεζα OTP Bank για την απόκτηση της Banca Romaneasca, συμφωνία της Εθνικής και της Banca Transilvania για την απόκτηση της Bancpost, Piraeus Bank, και τέλος, της Πειραιώς με το αμερικανικό Fund J.C. Flowers αντίστοιχα για την πώληση της Piraeus Bank Romania S.A..

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η Κεντρική Τράπεζα Ρουμανίας έχει εγκρίνει την ολοκλήρωση της εξαγοράς της Marfin Bank Romania από τραπεζικό όμιλο συμφερόντων οικογένειας Βαρδινογιάννη. Μέχρι σήμερα από την Κεντρική Τράπεζα έχει λάβει έγκριση και η Banca Transilvania για την Bancpost, ενώ δεν έδωσε η Κεντρική Τράπεζα την έγκρισή της για την εξαγορά της Banca Romaneasca από την ουγγρική OTP.

Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειώσουμε, ότι στην Ρουμανία δραστηριοποιούνται τέσσερις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είναι οι : Alpha Bank, Piraeus Bank, Bancpost (θυγατρική της Eurobank) και Banca Romaneasca (του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας), με συνολικό μερίδιο αγοράς 9,99% το 2016.

Από την 31η Οκτωβρίου 2015, η Millenium Bank συγχωνεύθηκε με την OTP. Από την 31η Δεκεμβρίου 2015, η Volksbank συγχωνεύθηκε με την Banca Transilvania και από την 30η Απριλίου 2017, η Banca Comercial Carpatica συγχωνεύθηκε με την Patria Bank.

Το μερίδιο αγοράς των κυριότερων τραπεζών στην ρουμανική αγορά έχει ως ακολούθως:

Το μερίδιο αγοράς των κυριότερων τραπεζών στην ρουμανική αγορά

A/A	Bank	2016	2015	2014
1.	BCR	16,28%	15,8%	16,2%
2.	Banca Transilvania	13,15%	12,6%	9,8%
3.	BRD	12,87%	13%	12,4%
4.	Raiffeisen Bank	8,49%	8,4%	7,9%
5.	UniCredit Bank	8,3%	8,1%	7,9%
6.	CEC Bank	7,16%	7,3%	7,7%
7.	ING Bank	7,08%	6,3%	5,1%
8.	Alpha Bank	3,74%	4%	4,6%
9.	Bancpost	2,96%	3%	3,1%
10.	Garanti Bank	2,28%	2,5%	2,2%
11.	OTP Bank	2,09%	2,3%	1,3%
12.	Citibank	2,73%	2,3%	2,4%
13.	Piraeus Bank	1,67%	1,9%	2,5%
14.	Banca Românească	1,62%	1,8%	1,9%
15.	Credit Europe Bank	1,09%	1,2%	1,2%
16.	EximBank	1,09%	1%	1,1%
17.	Veneto Banca	1,04%	1,3%	1,3%
18.	Intesa Sanpaolo	1,04%	1,1%	1,2%

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Ρουμανίας

Βάσει του πίνακα, βλέπουμε πως τα τρία αυτά έτη, 2014, 2015 και 2016, με φθίνουσα σειρά, οι τέσσερις ελληνικές τράπεζες με την δραστηριότητά τους στην Ρουμανία, βρίσκονται, ανάλογα με το μερίδιο αγοράς που κατέχουν, στην 8η θέση η Alpha Bank με μερίδιο αγοράς το 2014 (4,6%), το 2015 (4%) και το 2016 (3,74%), στην 9η θέση η Bancpost με μερίδιο αγοράς το 2014 (3,1%), το 2015 (3%) και το 2016 (2,96%), στην 13η θέση η Piraeus Bank με μερίδιο αγοράς το 2014 (2,5%), το 2015 (1,9%) και το 2016 (1,67%) και στην 14η θέση η Banca Românească με μερίδιο αγοράς το 2014 (1,9%), το 2015 (1,8%) και το 2016 (1,62%), σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες στην ρουμανική αγορά.

Τέλος, μπορούμε να επισημάνουμε πως η μοναδική ελληνική τράπεζα που θα ανθίζει στο εξωτερικό, με σημαντική συμβολή στην συνολική κερδοφορία του ομίλου της, θα είναι η Eurobank. Με την από-επένδυση από τις θυγατρικές στη Ρουμανία, η Eurobank έχει εκπληρώσει εντελώς τη σχετική δέσμευσή της για μείωση του ενεργητικού της στο

εξωτερικό, κάτι που υπαγορεύουν σε όλες τις ελληνικές τράπεζες τα πλάνα αναδιάρθρωσης μετά την ανά-κεφαλαιοποίηση του 2015.

Σε αντίθεση με τις άλλες ελληνικές τράπεζες, οι οποίες αναμένεται έως και να εκμηδενίσουν την εκτός Ελλάδος παρουσία τους, η Eurobank μπορεί να τη διατηρήσει και να την ενισχύσει μελλοντικά, καθώς ανά-κεφαλαιοποιήθηκε πλήρως με ιδιωτικά κεφάλαια το 2015. Μετά την πώληση των θυγατρικών στη Ρουμανία - μία συναλλαγή κεφαλαιακά θετική για την Τράπεζα -, η Eurobank εστιάζει στην ανάπτυξη των εργασιών της στις υπόλοιπες χώρες που διατηρεί παρουσία, παραμένοντας στο μέλλον μία διεθνής ελληνική τράπεζα με στρατηγική παρουσία σε Βουλγαρία (Postbank) και Κύπρο (Eurobank Cyprus) και σημαντική παρουσία στο Λουξεμβούργο (Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.) και τη Σερβία (Eurobank AD Beograd).

Συμπεράσματα

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (Α.Ξ.Ε.), αποτελούν τον βασικό μοχλό διεθνοποίησης και ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες, με την τάση αυτή να εμφανίζεται από τις αρχές της δεκαετίας του '80 και έπειτα.

Σημαντικό, είναι το γεγονός πως οι Α.Ξ.Ε. συνεπάγονται τη μεταφορά κεφαλαίων, τεχνολογίας και ανθρώπινου δυναμικού σε αλλοδαπές χώρες, έχοντας ως συνέπεια να θεωρούνται ως εκείνη η στρατηγική με τους υψηλότερους κινδύνους και φυσικά αναλαμβάνονται από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις (Multinational Enterprises - MNEs ή Multinational Corporations - MNCs).

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, είναι εκείνες οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν στην κατοχή τους, στην διάθεσή τους ή υπό τον έλεγχό τους, παραγωγικές μονάδες σε περισσότερες από μία χώρες και παράγουν αγαθά και υπηρεσίες εκτός των συνόρων της χώρας όπου εδρεύει η μητρική εταιρεία.

Μελετήσαμε στην εν λόγω διπλωματική εργασία, την Θεωρία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Α.Ξ.Ε.) και πιο συγκεκριμένα τις Ελληνικές Α.Ξ.Ε. στην Ρουμανία.

Οι ελληνικές Α.Ξ.Ε. πρωτοεμφανίστηκαν στις ξένες χώρες, το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80. Στις αρχές του '90, μεμονωμένοι έλληνες επιχειρηματίες που ζούσαν σε αλλοδαπές χώρες, προσπάθησαν να επιχειρήσουν την εκροή ελληνικών Α.Ξ.Ε., δίνοντάς τους με αυτή τους την ενέργεια, την ευκαιρία να ασχοληθούν με το εμπόριο, την διανομή και αναπτύσσοντας δίκτυα διανομής των ελληνικών εξαγωγών.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, είδαμε και γνωρίσαμε καλύτερα την οικονομία της Ρουμανίας, μίας εκ των Βαλκανικών χωρών, η οποία αποτελεί τη δεύτερη αγορά της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, μετά την Πολωνία, και είναι σημαντική για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Διαπιστώσαμε επίσης, πως, η Ρουμανία, βάσει πολλών συγκριτικών πλεονεκτημάτων που κατέχει, επιλέγεται ως χώρα για επενδύσεις και δη για ελληνικές Α.Ξ.Ε., ορισμένα από τα οποία είναι το γεγονός πως αποτελεί την δεύτερη αγορά της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με πληθυσμό 20,1 εκατομμύρια κατοίκους (βάσει απογραφής του 2011). Επιπλέον, όπως παρουσιάσαμε στην συγκεκριμένη εργασία, η Ρουμανία είναι μία χώρα κοντά στο κέντρο της Ευρώπης, έχοντας πολύ φθηνό εργατικό δυναμικό. Φυσικά, δεν είναι μόνο αυτοί οι λόγοι που καθιστούν την Ρουμανία, την πρώτη ή την δεύτερη χώρα αποδέκτη ελληνικών επενδύσεων παγκοσμίως. Είναι το γεγονός πως, έχει άφθονες πρώτες (α') ύλες, η γη είναι πολύ φθηνή, η φορολογία της επίσης είναι πολύ χαμηλή σε σχέση με αυτή της Ελλάδας, αποτελεί μία εναλλακτική λύση για μετάβαση στην Μαύρη Θάλασσα μέσω του ποταμού Δούναβη και πλέον ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. από την 01.01.2007, έχει ιδιαίτερη σημασία για τους Ρουμάνους, όντας μία γειτονική χώρα με την Ελλάδα.

Εν κατακλείδι, οι ελληνικές Α.Ξ.Ε. στην χώρα της Ρουμανίας, όπως διαπιστώσαμε μέσα από την παρούσα διπλωματική, βαίνουν ανοδικά, ιδιαίτερα από το 2014 και μετά, με 410 νέο-ιδρυθείσες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων στην Ρουμανία εντός του 2017, έναντι 300 το προηγούμενο έτος. Οι κυριότερες ελληνικές επενδύσεις στην Ρουμανία, όπως μελετήσαμε στην εργασία μας, έλαβαν χώρα στους εξής τομείς και κλάδους: τραπεζικός, τηλεπικοινωνίες, κατασκευές, τρόφιμα-ποτά, φρούτα-λαχανικά, ναυτιλιακά, πληροφορική, φαρμακευτικά προϊόντα και καλλυντικά, ασφάλειες-leasing, πλαστικά, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, συμβουλευτικές υπηρεσίες, ιχθυοκαλλιέργειες.

Τέλος, οι πιο καίριοι λόγοι για τους οποίους οι ελληνικές Α.Ξ.Ε. βρήκαν καταφύγιο στο εξωτερικό και πιο συγκεκριμένα για την περίπτωση μας, στην Ρουμανία, ήταν η αναζήτηση νέων αγορών, το φθινό εργατικό δυναμικό και η αναζήτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ευελπιστούμε, στο προσεχές μέλλον, να αντιστραφούν οι ρόλοι και η χώρα μας, η Ελλάδα, να ανθίσει και να αποτελέσει έναν από τους πιο ελκυστικούς προορισμούς επενδύσεων, διότι πραγματικά το αξίζει.

Βιβλιογραφία και Διαδικτυακοί Τόποι

- 1) Δημήτρης Κυρκιλής, 1η έκδοση. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, 2002, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε., Αθήνα.
- 2) Δημήτρης Κυρκιλής, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στα Βαλκάνια, 2007, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε., Αθήνα.
- 3) Τακόπουλος, Α. (2012), «Μορφές χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων».
- 4) Παπαδάκης Β.Μ. (2007) Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής εμπειρία, εκδόσεις Ε. Μπένου.
- 5) Κωστόπουλος Τ. , Οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια.
- 6) Νίκος Τάτσος, Θεωρία των Φόρων και Φορολογική Πολιτική, 2012, Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε..
- 7) Λιαργκόβας Π., 2007, «Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα .
- 8) Ιστότοπος: <https://www.chipita.com/el-gr/>
- 9) Ιστότοπος: www.romanian-companies.eu
- 10) Ιστότοπος: <https://www.businessnews.gr/article/114813/roymania-el-ntoranto-gia-tis-ellinikes-epiheiriseis>
- 11) Ιστότοπος: <https://www.tovima.gr/2017/08/06/finance/ependyseis-4-dis-apo-ellinikes-etaireies-sti-roymania/>
- 12) Ιστότοπος: <https://nemertes.lis.upatras.gr/jsui/handle/10889/10689>
- 13) Ιστότοπος: <https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/office/862>
- 14) Ιστότοπος: <http://www.kathimerini.gr/200798/article/oikonomia/epixeirhseis/isxyroterh-h-roymanikh-symmaxia-chipita---pepsico>
- 15) Ιστότοπος: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/15594/i-chipita-eksagorazei-tin-antagonistria-best-foods-romania>

- 16) Ιστότοπος: <https://knoema.com/atlas/Greece/topics/Economy/Balance-of-Payments-Capital-and-financial-account/Net-FDI-outflows-percent-of-GDP>
- 17) Ιστότοπος: <https://el.wikipedia.org/wiki/Ρουμανία>.
- 18) Ιστότοπος: http://portal.tee.gr/portal/page/portal/INTER_RELATIONS/int-eng/news-from/embassies/ROMANIA-ETHSIA%202017.pdf
- 19) Ιστότοπος: <https://www.newsit.gr/ellada/oloi-roumania-4-dis-evro-ependyseis-apo-ellinikes-epixeiriseis/2176492/>
- 20) Ιστότοπος: <https://karamolegos-bkr.gr/politiki-aporritou/>
- 21) Ιστότοπος: <https://agora.mfa.gr/infocfiles/Doing%20Business%202017-2018%20ro.pdf>
- 22) Ιστότοπος: www.businessnews.gr
- 23) Ιστότοπος: <https://investors.karamolegos-bkr.gr/wp-content/uploads/2018>
- 24) Ιστότοπος: <https://www.voria.gr/article/ependusi-55-ek-euro-apo-tin-olumpos-sti-roumania>
- 25) Ιστότοπος: <http://www.enikonomia.gr/economy/191290,sta-4-dis-evro-oi-ellinikes-ependyseis-sti-roumania.html>
- 26) Ιστότοπος: <http://www.capital.gr/epixeiriseis/3266740/megaluteri-elliniki-trapeza-sto-exoteriko-i-eurobank>
- 27) Ιστότοπος: <https://www.liberal.gr/arthro/194061/apopsi/arthra/roumania-no1-ston-kosmo-me-aep-7-4-muthoi-kai-6-alitheies.html>
- 28) Ιστότοπος: <http://www.enikonomia.gr/economy/191290,sta-4-dis-evro-oi-ellinikes-ependyseis-sti-roumania.html>
- 29) Ιστότοπος: www.skai.gr